

ТАНДАЛМА

ХАДИСТЕР

Бишкек - 2009

ISLAM INTERNATIONAL PUBLICATIONS LTD.

ТАНДАЛМА ХАДИСТЕР

“SELECTED SAYINGS OF THE HOLY PROPHET”

(KÝRGÝZ TRANSLATION)

First edition 2000, published in Kyrgyzstan in 2009

Translated in to Kyrgyz by: Basharat Ahmad

Checked by: Kasimbaeva K., Bektenov A.

Composed by: Arshad Mehmood

© ISLAM INTERNATIONAL PUBLICATIONS LTD.

Published by: Islam International Publications Ltd. Islamabad, Sheephatch Lane, Tilford, Surrey GU 10 2AQ, U.K. and

Representatives “Mission of the Ahmadiyya Muslim Community” in Kyrgyz Republic
21, pereulok Magnitogorsky, Bishkek, KYRGYZSTAN

Издано “Ислам Интернашнл Пабליкейшнз Лимитид”, “Исламабад”, Шипхэтч
Лэйн, Тилфорд, Суррей GU 10 2AQ, Великобритания и
Представительство “Миссия Ахмадийской Мусульманской Общины” в
Кыргызской Республики. пер. Магнитогорский, 21 г. Бишкек, КЫРГЫЗСТАН

Printed by: “Biyitik” tipographiya, J. Abdurahmanov, 170 “A”
Bishkek, Kyrgyz Republic

ISBN: 978 1 84880 354 1

Саййиднаа Азирети Мырза Тахир Ахмад *рахимахуллаах* Халифатуль-Масийхир-Раабий рахимахуллаах Ахмадия Мусулман Жамаатынын 1989-жылы өткөрүлгөн жүз жылдык маарекеси учурунда айрым бир маанилүү темалар боюнча Курани каримдин «Тандалма аяттары», Ислам негиздөөчүсү Азирети Мухаммад Мустафаа саллаллааху алайхи ва салламдын «Тандалма хадистери» жана Ахмадия Мусулман Жамаатынын негиздөөчүсү Азирети Мырза Гулам Ахмад Масийхи Мавбуд жана Имам Махдий алайхиссалаамдын «Тандалма жазууларын» которуп, кеминде дүйнөнүн жүз тилинде бастырууга чечим чыгарып, аларды дүйнөгө бир пакиза белек катары тартуулоону каалаган эле.

Азирети Мырза Тахир Ахмад *рахимахуллаах* тирүү кезинде кээ бир тилдердеги котормолорду чыгарууга үлгүрбөй калган. Азирети Мырза Масрур Ахмад Халифатуль-Масийхиль-Хаамис аййадахуллааху таъала би насрихил азиз Ахмадия Хилаафатынын 2008-жылы өткөрүлгөн жүз жылдык маарекеси учурунда анын тилегин орундатуу максатында ошол котормолорду бастырууга көрсөтмө берди. Биз Азирети Мырза Масрур Ахмад Халифатуль-Масийхиль-Хаамис аййадахуллааху таъала би насрихил азиздин көрсөтмөсүнө ылайык аларды басмадан чыгаруу сыймыгына ээ болуудабыз. Мына ошол руханий белек сиздерге сунуш кылынат.

Ислам жана башка диндер тууралуу ар кандай маалыматтар, китептер, ошондой эле Курани карим котормолору үчүн төмөнкү телефон, факс, даректерге кайрылыңыздар:

1. 16 GRESSEN HALL ROAD
S W 18 5QL LONDON UK
Tel: +44 208 870 8517
Fax: +44 208 874 47792

2. РОССИЯ 105094 Москва
ул. Госпитальный вал,
д. 5, корп. 18. кв. 249
Тел./факс: (0495) 360 27 90

3. РОССИЯ 420136 Татарстан
Казан, ул. Чуйкова, д. 19, кв. 105, РО
Ахмадийская Мусульманская Община
Тел./факс: (8432) 22 11 98

4. КАЗАХСТАН 050010 Алматы
ул. Байтасова, 9Г, РО “НАМЖ РК”
Тел: (7272) 91 49 81
факс: (7272) 91 04 58

5. КАЗАХСТАН 486008 Шымкент
ул. Торекулова д: 161
Тел./факс: (7252) 57 22 94

6. КАЗАХСТАН 040000
Талдыкорган
мкр. Каратал. дом 10 б кв. 32
Тел.: (7282) 30 54 23

7. КАЗАХСТАН 071411 Семипалатинск
ул. Каркаралинская 22, кв. 8
Тел.: (7222) 42 24 56

8. КЫРГЫЗСТАН 720031 Бишкек
ул. Магнитогорская, 21
Тел./факс: (0312) 44-23-09
ahmadiyyat.kyrgyzstan@gmail.com

www.alislam.org

МАЗМУНУ

1. Баш сөз.....	4
2. Ой-ниет жана амалдар жөнүндө.....	9
3. Алла таланын ысымынын бийиктиги.....	11
4. Теңдеши жок тавхийд.....	13
5. Эң жакшы зикир - Алланы эскерүү.....	14
6. Алла тааланы сүйүү.....	18
7. Курани карим.....	22
8. Сүйүктүү Пайгамбарыбыз Мухаммад <i>саллаллааху алайхи ва саллам</i> дын таза үлгүсү.....	24
9. Исламдын негиздери.....	27
10. Намаздын шарттары жана адептери.....	29
11. Орозо.....	34
12. Ажылык.....	36
13. Алла жолунда сарптоо.....	38
14. Амр биль-маъруф жана нахий аниль-мункар.....	43
15. Адал жана арам.....	46
16. Нике.....	48
17. Жакшы мамиле кылуу.....	50
18. Мусулмандар айлана чөйрөсү.....	54
19. Шүгүрчүлүк жана ыраазычылыкты билдирүү.....	57
20. Ата-энелерди сыйлоо.....	58
21. Кошуналар менен жакшы мамиледе болуу.....	60
22. Алсыздарга мээримдүү болуу.....	62
23. Кечиримдүү болуу.....	63
24. Жеп-ичүүнүн адеби.....	64
25. Кийим-кечек.....	65
26. Тазалык жана аруулук.....	66
27. Көрө албастык.....	67
28. Текеберлик.....	69
29. Жалган сүйлөө.....	70
30. Исламдын кейиштүү ахвалы.....	72
31. Имам Махдийдин чыгуусу.....	74
32. Коштошуу ажылыктагы кутба.....	78

БАШ СӨЗ

Ислам - бир улуу дин жана жашоо мыйзамы. Мунун бийиктигинин негизги себеби төмөнкүдөй: Курани карим кемчиликтерден таза жана жетик таалимдерди өз ичине камтыган. Ошондой эле Исламдын негиздөөчүсү - Азирети Мухаммад Мустафаа *саллаллааху алайхи ва саллам* ошол бардык таалимдерге толук бойдон амал кылып турган. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* өзү сунуш кылган таалимдери боюнча жандуу жана түбөлүк үлгүлөрдү да көрсөткөн.

Анын амалы менен таалимдеринин ортосундагы терең жана тыгыз байланыш сахаабаларда өчпөс издерди калтырды. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* көз өткөн соң анын улуу мартабалуу өмүрлүк жубайы - Азирети Айша *разияллааху анхаадан сүйүктүү* Пайгамбарыбыз Мухаммад *саллаллааху алайхи ва салламдын* ыйык жана аруу жашоосу туурасында суралганда, ал: «Анын амалы Курани карим (түшүндүрмөсү) болгон», - деп жооп берген.

Ал зат *саллаллааху алайхи ва салламдын* сөздөрү менен Кудайдын вахий-аянынын ортосунда эч кандай карама-каршылык болгон эмес. Ага түшкөн вахий-аян абдан таза болгон, ага анын жеке пикирлери жана каалоолору эч аралашкан эмес. Курани карим бул жөнүндө: «Ал өз тарабынан эч нерсе айтчу эмес, тескерисинче анын бардык айткандары Кудайдын вахий-аянына ылайык болчу», - деп аныктама берет.

Ошентип, Курани карим кыямат күнүнө чейинки бардык адамдар үчүн бир ыйык үлгү катары сунушталганы жөн жерден эмес, Алла таала Курани каримде: «Силер үчүн Алланын Пайгамбарында бир таза үлгү бар», - деп айтат.

Адамзатка тиешелүү айрым маселелер боюнча Курани карим аяттарынын тандалма китепчеси мурда бастырылып чыгарылган. Эми, хадистердин бир кыскача тандалмасы же башкача айтканда, сүйүктүү Пайгамбарыбыз Мухаммад *саллаллааху алайхи ва салламдын* ыйык жашоосу, анын жүрүм-туруму жана анын айткандарынан турган бир тандалма сунуш кылынууда. Ушул тандалманы окугандан кийин сүйүктүү

Пайгамбарыбыз Мухаммад *саллаллааху алайхи ва саллам*дын күндөлүк жашоосу, ибадаты, анын улуу салтанаттуу руханий даражалары жана таалим-тарбия ыкмалары туурасында маалымат алууга болот.

Кээ бир рабаяттар сүйүктүү Пайгамбарыбыз Мухаммад *саллаллааху алайхи ва саллам*дын тирүү кезинде эле жазылган болчу, ал эми көпчүлүк рабаяттар ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*дын көзү өткөн соң болжол менен эки жүз жылдан кийин жазылып алынган. Көпчүлүк рабаяттар ушунчалык узак мөөнөттөн кийин жыйналып алынганына карабастан, төмөндөгүдөй себептерден улам бул рабаяттарды абдан ишеничтүү деп билүүгө болот:

Сүйүктүү Пайгамбарыбыз Мухаммад *саллаллааху алайхи ва саллам*дын айткандары анын сахаабаларынын назарында абдан берекелүү жана зарыл эсептелгендиктен, ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* айткан ар бир сөздү сахаабалар дароо жаттап алып, дайыма өз ара тынымсыз кайталап турушчу.

Экинчи эң маанилүү себеп төмөнкүдөй болчу: ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*дын айткандары абдан чоң кубаныч жана берилүү менен угулчу. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* айткан түпкү сөздөрдү өзгөртүү же бир аз болсо да кошумчаларды киргизүү Алла таала тарабынан кечирилгис кылмыш эсептелчү. Бул жөнүндө сүйүктүү Пайгамбарыбыз Мухаммад *саллаллааху алайхи ва саллам*дын сөздөрүндө төмөнкү эскертме кезигет: «Мен сүйлөбөгөн сөздөрдү мага таандык кыла турган бирөө (акыретте) тозоктон орун алат».

Үчүнчү себеби, адамдар ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* тууралуу же ал айткан сөздөрдү кимдир бирөөнүн алдында айтып бергенде, ал тек гана сөздөрдү эмес, тескерисинче рабаятты баяндаган адамдын аты-жөнү жана башка маалыматтарды да эске тутуп алуу уккан адамдын милдети эсептелчү. Анткени, эгер рабаяттын ишенимдүүлүгү дагы тереңирээк изилдениши керек болсо, анда рабаятты баяндаган адам үчүн түпкү рабаяттын негизги булагынан көрсөтө алышы зарыл болгон.

Төртүнчү эң маанилүү себеби, сүйүктүү Пайгамбарыбыз Мухаммад *саллаллааху алайхи ва саллам*дын келүүсүнөн мурда эле араб коому өзүнүн жаттоо жөндөмдүүлүгү боюнча даңкын тараткан эле. Сүйүктүү Пайгамбарыбыз Мухаммад *саллаллааху алайхи ва саллам*дын чыгуусунан илгери эле араб акындарынын жүз миндеген же андан да көбүрөөк ырларын жатка билгендер болгон. Мындан тышкары санжыраларды жаттоо боюнча дагы арабдар жөндөмдүү эле.

Сүйүктүү Пайгамбарыбыз Мухаммад *саллаллааху алайхи ва саллам* келген соң анын жолдоочуларынын руханий даражасы өтө жогорулаган. Ошондой эле көбүртүп-жабыртып сүйлөө адаты сында ла башталды. Мындан тышкары Курани каримде тек гана чындыкка эмес, тескерисинче рабяттардын ишенимдүү-ишенимсиз экендиги тууралуу изилдөөлөрдү жүргүзүүгө да басым жасалды.

Жогорудагы себептерге караганда, Исламдын Негиздөөчүсүнүн сөздөрүн жыйноо ишинде жана башка тарыхый материалдарды топтоо ишинде болуп көрбөгөндөй этияттык кылынды.

Ушул сөздөрдү жыйноо учурунда мусулман аалымдары абдан терең изилдөөлөрдү жүргүзүшкөн жана рабяттардын ишенимдүү-ишенимсиздигине ушунчалык кылдат көңүл бурушкан: натыйжада кандайдыр бир башка (тарыхый) материалдарды топтоо ишин Исламдын ыйык Негиздөөчүсү *саллаллааху алайхи ва саллам*дын сөздөрүн жыйноо ишине салыштырууга болбойт. Ар бир хадисти баяндаган рабятчынын чынжырынын ар бир алкагы хадистердин чоң топтомдорунда айтылган. А түгүл рабятчылардын адеп-ахлагы жана алардын ишенимдүү-ишенимсиз экендигин изилдөө иши өзүнчө эркин темага айланган. Натыйжада, рабятчылардын ишенимдүү-ишенимсиз экендигин изилдөө жана аларды иликтөө иштери боюнча адамзат тарыхында алгачкы ирет бир жаңы илимий бөлүм ачылган.

Биз Ислам жөнүндө абдан аз маалыматка ээ болгон окурмандарыбыздын пайдасы үчүн төмөнкүдөй нерсени айтып кетүүнү зарыл деп таптык: хадис темасында жазылган он чактыдай китептердин арасында мусулман аалымдарынын

назарында алты өзгөчө мааниге ээ болгон китептер бар деп эсептелет. Булар *Сихаа ситта*¹ деп аталат. Колуңуздардагы ушул кыскача топтомдо келтирилген көпчүлүк хадистер кеп кылынган алты хадис китебинен алынган. Ошол хадис китептерин жана аларды жыйнаган аалымдарды тааныштыра кетсек:

1. Сахих Бухарий - Курани каримден кийинки эн ишенимдүү китеп эсептелинет. Бул китепти Бухарадан (Өзбекистан) чыккан Мухаммад Исмаийл (194-256-хиджа) жыйнаган. Жалпы эл Имам Бухарий деп билет.

2. Сахих Муслим - Бул китеп маанилүүлүгү жагынан экинчи даражада турат. Муну Хурасан өлкөсүнө караштуу Нейшапур шаарынан чыккан Муслим бин аль-Хажжаж (202-261 хиджа) жыйнаган.

3. Жаамиъут-Термизий - Бул китеп үчүнчү даражада турат. Муну Термизден (Өзбекистан) чыккан Имам Мухаммад бин Иса (209-279-хиджа) топтогон.

4. Сунан Абу Давуд - Кийинки даражада турган китеп. Сулайман бин аль-Ашъас (202-275-хиджа) жыйнаган. Ал Абу Давуд аты менен белгилүү болгон.

5. Сунан Ибни Маажжа - Ишенимдүүлүгү жагынан бешинчи даражада турат. Ирактын белгилүү Казвийн аттуу шаарынан чыккан Мухаммад ибни Маажжа (209-275-хиджа) топтогон.

6. Сунан Нисаий - Бул китеп алтынчы даражада турат. Ахмад бин Шуъайб (215-306-хиджа) жыйнаган. Хурасандын Нисаа шаарынан чыккандыктан Нисаий деп таанылган.

Муатта Имам Маалик - *Сихаа ситта*дан тышкары *Муатта Имам Маалик* аты менен белгилүү болгон дагы бир маанилүү хадис жыйнагы бар. Аны жалпысынан Имам Маалик аты менен белгилүү болгон Маалик бин Анас жыйнаган. Мунун *Сихаа ситта*га кошулбаганынын себеби - чындыгында, бул китеп *Фикх*² илиминин китеби болуп эсептелет. Мында келтирилген хадистер *Фикх* маселелерине таандык. *Муатта Имам Мааликте* баяндалган рабяттардын

1. Эң туура алты.

2. Юридикалык маселелер жана ибадаттар тууралуу илим.

ишенимдүү экенинин далили: алардын баары *Сахих Бухарий* жана *Сахих Муслим*де да кезигет. Хадистерди жыйноочулардын арасында Имам Мааликтин мартабасы ушунчалык бийик: ал *Имамун-Мухаддисийн*³ деп аталат. Хадистерди жыйноочу аалымдардын бардыгы анын ушул бийик даражасын тастыкташкан.

Аршад Мехмуд
Кыргызстандагы Ахмадия
Мусулман Жамааты жетекчиси

3. Хадис жыйноочулардын жетекчиси.

ОЙ-НИЕТ ЖАНА АМАЛДАР ЖӨНҮНДӨ

1. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ عَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ اللَّيْثِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى الْمِنْبَرِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَّا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهَجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا، أَوْ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهَجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ. (بخاری)

Хамийдий Суфьяндан, Суфян аль-Ансаарийден, ал Мухаммад бин Ибраахиймден, ал Алакама бин Ваккаас аль-Лайсийден, ал Умар бин аль-Хаттаабдан мындай деп укканын рабает этет: «Ал минбар⁴да туруп, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дан мындай деп укканын айтып берди: бардык амалдар ниетке барып такалат. Ар бир адамга анын ниетине жараша гана сыйлык берилет. Ошентип, кимде-ким Алла таала жана Пайгамбар үчүн хижрат⁵ кылса, анын хижраты Алла таала жана Пайгамбар үчүн эсептелет. Кимде-ким дүйнөлүк максатына жетүү үчүн хижрат кылса, анын хижраты дүйнөлүк максатына таандык болот. Эгер кимдир бирөө бир аялга үйлөнүү максатында хижрат кылса, анын хижраты ал көздөгөн нерсеге таандык эсептелет.

4. Мечиттеги имам кутба берүүчү жай.

5. «Көчүү» дегенди билдирет.

2. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ:
"الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ
مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ". (بخارى)

Азирети Абдулла бин Амар бин аль-Аас *разияллааху анхунун* рабаяты боюнча, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деп айткан: «Кимдин тилинен жана колунан башка мусулмандар аман болсо, ал чыныгы мусулман. Ошондой эле Алла таала тыюу салган нерсени таштаган бирөө гана чыныгы мухаажир⁶».

6. «Көчмөн» дегенди билдирет.

АЛЛА ТААЛАНЫН ЫСЫМЫНЫН БИЙИКТИГИ

3. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَذِهِ الْآيَةَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ ﴿وَالسَّمُوتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ قَالَ: يَقُولُ اللَّهُ: أَنَا الْجَبَّارُ، أَنَا لَمْ تَكْبُرْ، أَنَا الْمَلِكُ، أَنَا الْمُتَعَالَى، يُمَجِّدُ نَفْسَهُ، قَالَ: فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُرَدِّدُهَا، حَتَّى رَجَفَ بِهِ الْمِنْبَرُ، حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيَخْرِجُهُ. (مسند احمد)

Азирети Абдулла бин Умар *разияллааху анху* мындай деп рабят этет: «Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* минбарда отуруп, төмөнкүдөй аятты окуду:

«Вассамааваату матвиййатун би йаминихий субхаанаху ва таъалаа аммаа йушрикууна»⁷. («Аз-Зумар» сүрөөсү: 68)

Тактап айтканда, асман жана жер - экөө тең (кыямат күнү) Алла тааланын оң колунда оролуп турган болот. Ал таза жана алар (Ага) теңештирип жаткан (бардык) нерселеринен жогору.

Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* Алла тааланын мындай деп айтканын баяндады:

«Мен эң күчтүүмүн жана зыянды толтуруучумун. Эң бийик жана эң жогорку салтанаттуу Падышамын». Ушинтип, Алла таала Өзүнө мактоо-алкоо айтат жана улуктайт. Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* ушул сөздөрдү ушунчалык толкундануу менен кайталап турган: минбар катуу кыймылдай баштады жана биз: «Ал минбардан түшүп кетпесин», - деп ойлодук».

7. ﴿وَالسَّمُوتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾.

4. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: "كَلِمَتَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَانِ، خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ". (بخارى)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анхунун* рабаяты боюнча, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деп айткан:

«Эки сөз Алла таалага абдан жагат. Алар тилде жеңил, бирок өлчөөдө салмактуу. Алар төмөнкүлөр:

«Субхааналлаахи ваби хамдихий субхааналлаахилъазийм»⁸

Котормосу: Алла таала Өзүнүн мактоо-алкоосу менен Ыйык. Улук Алла - Ыйык.

8. «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ»

ТЕҢДЕШИ ЖОК ТАВХИЙД⁹

5. عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ قَالَ هَذَا مَا حَدَّثَنَا بِهِ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: كَذَّبَنِي عَبْدِي وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ وَشَتَمَنِي وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ، تَكْذِيبُهُ إِيَّايَ أَنْ يَقُولَ: لَنْ يُعِيدَنَا كَمَا بَدَأْنَا، وَأَمَّا شَتْمُهُ إِيَّايَ يَقُولُ: اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا، وَأَنَا الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ أَلِدْ وَلَمْ أُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لِي كُفُوًا أَحَدٌ. (مسند احمد)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху*дан Хаммаам бин Мунабба мындай деп рабаят этет: «Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* Алла тааланын мындай айтканын баян кылды: «Менин пендем улуктугумду жокко чыгарат, бул ага жарашпайт. Ал Мага орой сөз айтат, чынында ушундай кылууга анын укугу жок болчу. Анын улуктугумду жокко чыгаруусу төмөнкүчө: ал киши: «(Алла) мени биринчи ирет жаратты, бирок өлгөндөн кийин кайра жарата албайт», - деп айтат. Мага орой сөз айткандыгы төмөнкүчө: ал киши: «Алла бирөөнү Өзүнө уул кылып алды», - деп айтат. Акыйкатта болсо, Мен *Самад*, тактап айтканда, кажетсизмин. Мен бирөөнү төрөгөн эмесмин, Мен Өзүм да төрөлгөн эмесмин. Мага кимдир бирөө тең боло албайт».

9. Алла тааланын жалгыз жана бирөө гана экендиги.

ЭҢ ЖАКШЫ ЗИКИР - АЛЛАНЫ ЭСКЕРҮҮ

6. عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «أَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَفْضَلُ الدُّعَاءِ الْحَمْدُ لِلَّهِ». (ترمذی)

Азирети Жаабир *разияллааху анхунун* рабаяты боюнча, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деп айткан: «Эң жакшы зикир - «Лаа илааха иллаллаах»¹⁰ жана эң мыкты дуба - «Аль-Хамдулиллаах».¹¹

7. عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ وَالَّذِي لَا يَذْكُرُهُ مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ» وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ فَقَالَ: «مَثَلُ الْبَيْتِ الَّذِي يُذَكِّرُ اللَّهَ فِيهِ وَالْبَيْتِ الَّذِي لَا يُذَكِّرُ اللَّهَ فِيهِ مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ». (بخاری)

Азирети Абу Муса Ашъарий *разияллааху анхунун* рабаяты боюнча, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деп айткан: «Алла тааланы эске ала турган киши менен Алланы эске албай жүргөн кишинин мисалы тирүү менен өлүк адамдын мисалына окшош».

«Муслимдин» рабаяты боюнча Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканы кезигет: «Кайсы үйдө Алланы эске алышса жана кайсы үйдө Алланы эске алышпаса, алардын мисалы тирүү менен өлүк мисалына окшойт».

10. ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ Котормосу: Алладан башка эч кандай кудай жок.

11. ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾ Котормосу: Бардык мактоо-алкоо Алла таалага гана таандык.

8. عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يَجْهَرُونَ بِالتَّكْبِيرِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: "أَيُّهَا النَّاسُ! ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ، إِنَّكُمْ لَيْسَ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا، إِنَّكُمْ تَدْعُونَ سَمِيعًا قَرِيبًا وَهُوَ مَعَكُمْ". (مسلم)

Азирети Абу Муса *разияллааху анху* мындай деп рабаят этет: «Бир жолу Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* менен чогуу жолго чыктык. Адамдар көтөрүңкү үн менен *Такбий*¹² айта башташты. (Ошондо) Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Эй, адамдар! Орточо жолду тандагыла. Силер уга албаган жана ар бир жайда жок бирөөгө кайрылып жаткан жоксунар. Силер өзүңөргө жакын жана силер менен бирге турган Кудайга кайрылып жатасыңар», - деп айтты».

9. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: "إِنَّ لِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى مَلَائِكَةً سَيَّارَةً فَضْلًا يَنْتَفِعُونَ مَجَالِسَ الذِّكْرِ، فَإِذَا وَجَدُوا مَجْلِسًا فِيهِ ذِكْرٌ قَعَدُوا مَعَهُمْ، وَحَفَّ بَعْضُهُمْ بَعْضًا بِأَجْنَحَتِهِمْ، حَتَّى يَمْلَأُوا مَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ السَّمَاءِ الدُّنْيَا، فَإِذَا تَفَرَّقُوا عَرَجُوا وَصَعَدُوا إِلَى السَّمَاءِ، قَالَ: فَيَسْأَلُهُمُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ، وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ: مِنْ أَيْنَ جِئْتُمْ؟ فَيَقُولُونَ: جِئْنَا مِنْ عِنْدِ عِبَادِكَ فِي الْأَرْضِ، يُسَبِّحُونَكَ وَيُكَبِّرُونَكَ وَيُهَلِّلُونَكَ وَيَحْمِدُونَكَ وَيَسْأَلُونَكَ، قَالَ: وَمَاذَا يَسْأَلُونَنِي؟ قَالُوا: يَسْأَلُونَكَ جَنَّتَكَ، قَالَ: وَهَلْ رَأَوْا جَنَّتِي؟ قَالُوا: لَا، أَيْ رَبِّ! قَالَ: فَكَيْفَ لَوْ رَأَوْا جَنَّتِي؟ قَالُوا: وَيَسْتَجِيرُونَكَ، قَالَ: وَمِمَّ يَسْتَجِيرُونَنِي؟ قَالُوا: مِنْ

12. Аллааху акбар (Алла баарынан улук).

نَارِكَ يَا رَبِّ! قَالَ: وَهَلْ رَأَوْنَا رِيَّ؟ قَالُوا: لَا، قَالَ: فَكَيْفَ
لَوْ رَأَوْنَا رِيَّ؟ قَالُوا: وَيَسْتَغْفِرُونَكَ، قَالَ: فَيَقُولُ: قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ،
وَأَعْطَيْتُهُمْ مَا سَأَلُوا وَأَجْرْتُهُمْ مِمَّا اسْتَجَارُوا، قَالَ: يَقُولُونَ: رَبِّ! فِيهِمْ
فُلَانٌ، عَبْدٌ خَطَا، إِنَّمَا مَرَّ فَجَلَسَ مَعَهُمْ، قَالَ: فَيَقُولُ: وَلَهُ غَفَرْتُ، هُمْ
الْقَوْمُ لَا يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ. (مسلم)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анхунун* рабаяты боюнча, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деп айткан:

«Алла тааланын кээ бир улуу мартабалуу периштелери Алла тааланы зикир кылуу жыйындарына чогула турган адамдарды кыдырып жүрүшөт. Алар (периштелер) Алланы зикир кылуу менен алек жыйындардын бирөөсүн көргөндө, өз канаттарын аларга жайып, ошондой жыйындарга катышып кетишет. Алар бири-биринин үстүндө ушундай учуп турган болушат: а түгүл жер менен ылдыйкы асмандын ортосундагы бүткүл боштук аларга (периштелер) толуп кетет.

(Бул - Алла тааланын чексиз мээримдүүлүгүнүн метафоралык-өтмө маанидеги сүрөттөлүшү. Муну сөзмө-сөз түшүнбөш керек. *(Котормочу)*)

Адамдар ушул жыйындан туруп кетишкенде, периштелер дагы асманга кайтып кетишет. Ошондо, Алла таала алардан (периштелерден): «Кайдан келдинер?» - деп сурайт. (Чынында, Ал кандай окуя болгонун жакшы билет). Алар (периштелер): «Биз Сага мактоо-алкоо айтып жаткан, Сени улуктап жаткан, Сенин жалгыздыгыңды даңазалап жаткан, Сага мактоо айтып жаткан жана Сенден дуба сурап жаткан кээ бир пенделериндин алдынан келдик. Ошондо, Алла таала: «Алар дубада Менден эмнени сурап жатышкан эле?» - деп сурайт. Ошондо, периштелер: «Алар Сенден Сенин бейишинди сурап жатышкан эле», - деп жооп беришет. Алла таала алардан: «Алар Менин бейишимди көрүшкөнбү?» - деп сурайт. Периштелер мындай жооп беришет: «Жок! Эй, Раббиз! Алар

Сенин бейишинди көрүшкөн эмес». Ошондо, Алла таала дароо суроо узатат: «Эгер алар Менин бейишимди көрүшкөндө, анда эмнени сурашмак?» Периштелер өз жообун улантып жатып: «Алар Сенин паананды сурап жатышат», - деп айтышат. Алла таала: «Алар кайсы нерседен Менин паанамды сурашат?» - деп сурайт. Периштелер: «От азабыңдан», - деп жооп беришет. Ошондо, Алла таала: «Алар от азабымды көрүшкөнбү?» - деп сурайт. Периштелер: «Жок! Алар от азабыңды көрүшкөн эмес», - деп жооп беришет. Ошондо Алла таала: «Эгер алар от азабымды көрүшкөндө эмне болмок?» - деп айтат. Периштелер: «Сенин кечиримиңди сурашат». Алла таала: «Алар Менден сураган нерсенин баарын аларга бердим. Алар Менден сураган паанамды да аларга бердим», - деп айтат. Ошондо, периштелер: «Эй, Раббибиз! Алардын арасында бир өтө күнөөкөр киши да бар болчу. Ал ошол (жыйындын) жанынан өтүп баратып, бир нече көз ирмемче алардын жанында отуруп калган эле», - деп айтышат. Алла таала: «Аны дагы кечирдим. Алар Менин мээримим жана ырайымыма ушунчалык татыктуу адамдар: алардын жыйынына катышкан бирөө дагы Менин кечиримдүүлүгүмөн куру калбайт».

АЛЛА ТААЛАНЫ СҮЙҮҮ

10. عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "كَانَ مِنْ دُعَاءِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ وَالْعَمَلَ الَّذِىْ يَبْلُغُنِىْ حُبَّكَ، اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ حُبَّكَ اَحَبَّ اِلَىَّ مِنْ نَفْسِىْ وَاهْلِىَّ وَمِنْ الْمَاءِ الْبَارِدِ". (ترمذی)

Азирети Абу Дардаа *разияллааху анхунун* рабаяты боюнча, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деп айткан:

«Алланын пайгамбары Азирети Давуд *алайхиссалаам* төмөнкүдөй сөздөр менен дуба сурачу эле:

«Эй, Раббим! Мен Сенден Сенин сүйүүндү, Сени сүйгөндүн сүйүүсүн жана сүйүүнө жеткире турган иш-амалдын сүйүүсүн сураймын. Эй, Алла! Сага болгон сүйүүмдү жанымдан да, үй-бүлөмдөн да, муздак суудан да жагымдуураак кылгын».

11. عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: "ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ، وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يُعَوِّدَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ أَنْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقَذَّفَ فِي النَّارِ". (بخارى)

Азирети Анас *разияллааху анхунун* рабаяты боюнча, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деп айткан:

«Кимдир бирөөдө төмөнкүдөй үч нерсе бар болсо, ал ыйман таттуулугун жана даамын сезет: биринчиси, Алла жана Анын Пайгамбары *саллаллааху алайхи ва саллам* ага бардык нерселерден сүйүктүүрөөк болушу керек; экинчиси, ал Алла

үчүн гана бирөөнү сүйүшү керек; үчүнчүсү, ал Алла тааланын колдоосу менен каапырлыктан чыккан соң кайрадан каапырлыкка барууну отко киргизилүүнү жактырбаган сыяктуу жактырбашы керек».

12. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: "لَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ مَا عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْعُقُوبَةِ، مَا طَمِعَ بِجَنَّتِهِ أَحَدٌ، وَلَوْ يَعْلَمُ الْكَافِرُ مَا عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الرَّحْمَةِ، مَا قَنَطَ مِنْ جَنَّتِهِ أَحَدٌ." (مسلم)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анхунун* рабаяты боюнча, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деп айткан:

«Эгер момун Алла тааланын азабынын оордугу жана чексиздигин билсе, анда ал бейишке кирүүдөн үмүтсүздөнмөк. Ошондой эле эгер каапыр Алла тааланын чексиз мээримдүүлүгүн билсе, анда ал бейишке кирүүдөн эч качан үмүтсүздөнмөк эмес».

13. عَنْ وَائِلَةَ بِنِ الْأَسْقَعِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي فَلْيُظَنِّ بِي مَا شَاءَ. (بخارى و مسند دارمی)

Азирети Ваасила *разияллааху анхунун* рабаяты боюнча, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деп айткан:

«Алла таала мындай айтат: Менин пенделериме карата жакшылыгым алардын Мага карата жакшы же жаман ойпикирине жараша болот».

14. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: "قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، وَأَنَا مَعَهُ حَيْثُ يَذْكُرْنِي، وَاللَّهُ! اللَّهُ"

أَفْرَحَ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ يَجِدُ ضَالَّتَهُ بِالْفَلَاةِ ، وَمَنْ تَقَرَّبَ إِلَى شَجَرًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا ، وَمَنْ تَقَرَّبَ إِلَى ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا ، وَإِذَا أَقْبَلَ إِلَى يَمْنَى أَقْبَلْتُ إِلَيْهِ أَهْزُولٌ . (مسلم)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабает кылат:

«Алла таала мындай айтат: Мен Өз пендеме анын Мага карата жакшы ой-пикирине жараша мамиле кыламын. Ал кайсы жерде Мени эстебесин, Мен аны менен бирге боломун». Кудай таалага касам! Токойдо жоголуп кеткен ургаачы төөсүн тапкан адам канчалык кубанычта болсо, Алла таала Өз пендесинин тобосуна ошончолук көбүрөөк кубанычта болот. Алла таала мындай дейт: «Эгер бирөө бир карышчалык Мага жакындаса, Мен ага бир кезчелик жакындаймын. Эгер бирөө Мага бир кулач жакындаса, Мен ага эки кулач жакындаймын. Эгер бирөө Мага карай басып келсе, Мен ага чуркап барамын».

15. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: "أَسْرَفَ رَجُلٌ عَلَى نَفْسِهِ فَلَمَّا حَضَرَهُ الْمَوْتُ أَوْ صِيَ بَيْنِهِ فَقَالَ: إِذَا أَنَا مِثْ فَاحِرِ قُوْنِي، ثُمَّ اسْحَقُونِي، ثُمَّ ذَرُونِي فِي الرِّيحِ ، فِي الْبَحْرِ. فَوَاللَّهِ لَأَنْ قَدَرَ عَلَى رَبِّي لَيُعَذِّبُنِي عَذَابًا مَا عَذَّبَهُ أَحَدًا. قَالَ: فَفَعَلُوا بِهِ ذَلِكَ. فَقَالَ لِلْأَرْضِ: أَذِي مَا أَخَذْتِ. فَإِذَا هُوَ قَائِمٌ. فَقَالَ لَهُ: مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ؟ قَالَ: خَشِيتُكَ أَوْ مَخَافَتِكَ يَا رَبِّ! فَغَفَرَهُ."

(بخارى- ابن ماجه- مسند احمد)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анхунун* рабаят кылышынча, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деп айткан:

«Алла таала мындай дейт: бир жолу абдан көп күнөө жасаган адам, өлөөр алдында өз балдарына: «Мен өлгөндөн кийин сөөгүмдү өрттөп, аны майдалагыла. Анан сөөгүмдүн күлүн деңизге барып, шамалга чачып жибергиле. Аллага касам! Эгер Алла таала мени кармап алса, бүгүнкү күнгө чейин эч кимге бербеген жазаны мага берет», - деп айтты». (Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*) айтты: «Балдары айтылганды кылышты. Бирок, Алла таала жерге: «Ал кишинин бөлүкчөлөрү кайда болбосун, баарын чогулткун», - деп буйрук берди. Ошентип, ал киши Алла тааланын алдына алынып келинди. Алла таала андан: «Сен эмнеге ушундай кылдың?» - деп сурады. Ал: «Сенден коркконумдан ушундай кылууга аргасыз болдум», - деп жооп берди. Ошондо, Алла таала аны кечирип жиберди».

КУРАНИ КАРИМ

16. عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ". (بخارى)

Азирети Усман бин Аффаан *разияллааху анху* Пайгамбар саллаллааху алайхи ва салламдын мындай деп айтканын рабят этет:

«Курани каримди үйрөнгөн жана аны башкаларга үйрөткөн бирөө - араңардагы эң жакшы киши».

17. عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "إِنَّ الَّذِي لَيْسَ فِي جَوْفِهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ كَالْبَيْتِ الْخَرِبِ". (ترمذی)

Азирети ибни Аббаас *разияллааху анху* Пайгамбар саллаллааху алайхи ва салламдын мындай деп айтканын рабят этет:

«Курани каримдин кенедей да бөлүгүн жатка билбеген бирөө кыйраган үй сыяктуу».

18. عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا فِينَا خَطِيبًا ، فَحَمِدَ اللَّهُ وَاثْنَى عَلَيْهِ ، وَوَعظَ وَذَكَرَ ، ثُمَّ قَالَ: "أَمَّا بَعْدُ ، أَلَا أَيُّهَا النَّاسُ! فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فَأُجِيبُ ، وَأَنَا تَارِكٌ فَيْكُمْ ثَقَلَيْنِ: أَوَّلُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ فِيهِ الْهُدَى وَالنُّورُ ، فَخُذُوا بِكِتَابِ اللَّهِ ، وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ" فَحَثَّ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ وَرَغَّبَ فِيهِ ، ثُمَّ قَالَ: "وَأَهْلُ بَيْتِي ، أَذْكُرْكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي ، أَذْكُرْكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي ، أَذْكُرْكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي". (مسلم)

Азирети Зайд бин Аркам *разияллааху анху* мындай деп рабаят этет: бир күнү Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* бизге кайрылып, Алла таалага мактоо-алкоо айткан соң, мындай деп насаат кылып, эскертүү жасады:

«Эй, адамдар! Мен - бир кишимин. Бир күнү ушундай болот: менин Раббимдин элчиси келип, мен ушул дүйнө менен коштошуп кетемин. Мен араңарда эки маанилүү нерсени калтыруудамын: Алланын Китеби - анда хидаят жана нур бар. Ошондуктан, Алланын Китебин бекем кармагыла жана ага амал кылгыла». Ошентип, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* Алла тааланын Китеби жөнүндөгү сезимди козгоду. Анан мындай деп айтты: «Мен үй-бүлөмдү дагы артымда калтыруудамын. Мен силерге эскертүүдөмүн: менин үй-бүлөмө жакшы мамиле кылуу боюнча Алла тааладан коркуп тургула».

СҮЙҮКТҮҮ ПАЙГАМБАРЫБЫЗ МУХАММАД САЛЛАЛЛААХУ АЛАЙХИ ВА САЛЛАМДЫН ТАЗА ҮЛГҮСҮ

19. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَأْنِفُ وَلَا يَسْتَنْكِفُ أَنْ يَمْشِيَ مَعَ الْأَزْمَلَةِ وَالْمُسْكِينِ فَيَقْضِيَ لَهُمَا حَاجَتَهُمَا. (مسند دارمی)

Азирети Абдулла бин Абу Авфаа *разияллааху анху* мындай деп рабят этет: «Пайгамбарыбыз *саллаллааху алайхи ва саллам* жесирлер жана жардылар (муктаждар) менен отуруудан арданчу эмес жана андан жийиркенчү эмес. Тескерисинче, ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* дайыма аларга көмөк көрсөтүү учурун издеп жүрчү».

20. عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: مَا ضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ شَيْئًا قَطُّ بِيَدِهِ، وَلَا أَمْرَلَةً، وَلَا خَادِمًا، إِلَّا أَنْ يُجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَمَا نِلَ مِنْهُ شَيْءٌ قَطُّ، فَيَنْتَقِمَ مِنْ صَاحِبِهِ، إِلَّا أَنْ يَنْتَهَكَ شَيْئًا مِنْ مَحَارِمِ اللَّهِ، فَيَنْتَقِمَ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ. (مسلم)

Азирети Айша *разияллааху анхаа* мындай деп рабят этет: «Пайгамбарыбыз *саллаллааху алайхи ва саллам* Алла таала жолунда жихад (уруш) кылды. Ошентсе да, ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* эч качан бирөөнү колу менен урган эмес. Кандайдыр бир аялды да, кызматчыны да. Эгер кимдир бирөө ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*га жамандык кылган болсо да, ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* эч качан өчүн алган эмес. Ал эми, эгер бирөө Алла тааланын ыйык белгилерин урмат кылбаган болсо, ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* Алла таала үчүн өчүн алган».

21. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَغْلِفُ
 الْبُعِيرَ وَيُقِيمُ الْبَيْتَ وَيَخْصِفُ النَّعْلَ وَيَرْقُعُ الثَّوْبَ وَيَحْلِبُ الشَّاةَ
 وَيَأْكُلُ مَعَ الْخَادِمِ وَيَطْحَنُ مَعَهُ إِذَا أُغْيَا وَكَانَ لَا يَمْنَعُهُ الْحَيَاءُ أَنْ
 يَحْمِلَ بِضَاعَتَهُ مِنَ السُّوقِ إِلَى أَهْلِهِ وَكَانَ يُصَافِحُ الْغَنَى وَالْفَقِيرَ
 وَيُسَلِّمُ مُبْتَدِيًّا وَلَا يَخْتَقِرُ مَا دُعِيَ إِلَيْهِ وَلَوْ إِلَى حَشْفِ التَّمْرِ وَكَانَ هَيِّنَ
 الْمُونَةَ، لَبَنَ الْخُلُقِ، كَرِيمَ الطَّبِيعَةِ، جَمِيلَ الْمَعَاشَرَةِ، طَلِقَ الْوَجْهِ،
 بَسَامًا مِنْ غَيْرِ ضَحْكِ، مَحْزُونًا مِنْ غَيْرِ عُبُوسَةٍ، مُتَوَاضِعًا مِنْ غَيْرِ
 مَذَلَّةٍ، جَوَادًا مِنْ غَيْرِ سَرَفٍ رَقِيقَ الْقَلْبِ رَحِيمًا بِكُلِّ مُسْلِمٍ لَمْ
 يَتَجَشَّأْ قَطُّ مِنْ شَبَعٍ وَلَمْ يَمُدَّ يَدَهُ إِلَى طَمْعٍ. (مشکوٰۃ؛ قشیریہ؛ اسد الغابۃ)

Азирети Абу Саъийд Худрий *разияллааху анху* мындай деп рабает этет: «Пайгамбарыбыз *саллаллааху алайхи ва саллам* өз төөсүнө өзү жемиш берчү. Үй жумуштарын да өзү жасоочу. Бут кийимдерин да өзү жөндөчү. Кийим-кечесин да жамачу. Эчкисин да өзү саачу. Кызматчысын өзүнө жакын отургузуп, тамактандырчу. Ал эгинди майдалоодо чарчаганда, бул иште ага жардам берчү. Базардан үйгө буюмдарды көтөрүп алып келүүдөн эч арданчу эмес. Бай-кедей - ар бир адам менен кол берип саламдашчу. Саламдашууда биринчи салам айтчу. Эгер кимдир бирөө арзыбаган курмалар менен тамагына чакырганда дагы, аны кабыл кылчу, төмөн-пас карап басынтчу эмес. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* абдан ак көңүл жана жумшак болчу. Абдан таза жана аруу жашоочу. Бирөөнү күлүмсүрөп тосуп алчу. Анын жүзү күлүмсүрөп турчу. Катуу каткырып күлчү эмес. Кудай тааладан коркуп турчу, бирок нааразы да, капа да болчу эмес. Карапайым мүнөздөгү адам болчу, бирок анда кандайдыр бир алсыздык жана жүрөксүздүктүн изи дагы жок болчу. Ар бир мусулманга

мээримдүү болчу. Эстегидей даражада курсагын тойгузчу эмес. Ач көздүк сезими менен эч качан колун сунчу эмес, тескерисинче сабырдуу, шүгүр кылуучу жана азга да ыраазы болчу».

22. عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَخْرَجَتْ لَنَا عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كِسَاءً وَإِزَارًا غَلِيظًا ، قَالَتْ: قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي هَذَيْنِ. (بخاری)

Азирети Абу Муса Ашъарий *разияллааху анху* мындай деп рабаят этет: «Бир жолу Азирети Айша *разияллааху анхаа* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын калың жүндүү жамынчы жана астыңкы кездемесин бизге көргөзүп: «Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* каза тапкан маалда ушул кийимин кийип жүргөн эле», - деп айтты.

ИСЛАМДЫН НЕГИЗДЕРИ

23. عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامَ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ".
(بخاری)

Азирети ибни Умар *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Ислам беш нерсеге негизделет: биринчиси - Алладан башка кудай жок экенине жана Мухаммад *саллаллааху алайхи ва саллам* Алланын Элчиси экенине күбөлүк берүү; экинчиси - намазды орундатуу; үчүнчүсү - зекет берүү; төртүнчүсү - Меккедеги Ыйык Үйдү зыярат кылуу; бешинчиси - Рамазан айында орозо кармоо».

24. عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَجَاءَ رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ، لَا يَرَى عَلَيْهِ آثَرَ السَّفَرِ، وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ حَتَّى آتَى النَّبِيَّ ﷺ، فَالَزَقَ رُكْبَتَهُ بِرُكْبَتِهِ، ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ! مَا الْإِيمَانُ؟ قَالَ: أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ. (ترمذی)

Азирети Умар бин аль-Хаттааб *разияллааху анху* мындай деп баян кылат:

«Биз Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын алдында отурганыбызда, аппак кийим кийген жана чачы кара бир адам

ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*дын алдына келди. Ал мусапырга да окшобойт эле, биздин арабыздан да эч ким аны таанычу да эмес. Ал келип, тизесин Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын тизесине тийгизип, адептүүлүк менен отурду. Ал: «Эй, Мухаммад *саллаллааху алайхи ва саллам*! Ыйман эмнеге айтылат?» - деп сурады. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Ыйман - бул сенин Аллага, Анын периштелерине, Анын китептерине, Анын пайгамбарларына, акырет күнүнө жана жакшы менен жаман тагдырга ишенгениң», - деп жооп берди».

НАМАЗДЫН ШАРТТАРЫ ЖАНА АДЕПТЕРИ

25. عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ دَعَا بِإِنَاءٍ ، فَأَفْرَغَ عَلَى كَفِّهِ ثَلَاثَ مِرَارٍ فَغَسَلَهُمَا ، ثُمَّ ادْخَلَ يَمِينَهُ فِي الْإِنَاءِ فَمَضَمَضَ وَاسْتَنْثَرَتْ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا وَيَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثَلَاثَ مِرَارٍ ، ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ ، ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلَاثَ مِرَارٍ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ، ثُمَّ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : ” مَنْ تَوَضَّأَ نَحْوَ وَضْئِي هَذَا ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَا يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ “ . (بخاری)

Азирет Усман *разияллааху анху* бин Аффаан бир жолу суу алдырды. Алгач үч жолу колдорун жууду. Анан оң колуна суу алып, оозун чайкады жана мурдун тазалады. Анан үч жолу бетин жууду. Андан кийин чыканактарга чейин колдорун жууду. Анан башына *Масх* тартты. Андан кийин үч жолу томуктарга чейин буттарын жууду. Ошентип, дааратты бүткөн соң Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын айтып берди: «Кимде-ким мен даарат алгандай даарат алса, анан азгырыктардан сактанып, жалынып-жалбарып эки рекет намаз окуса, анын мурунку күнөөлөрү кечирилип жиберилет».

26. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ : ” أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا يَمْحُو اللَّهُ بِهِ الْخَطَايَا ، وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ ؟ “ قَالُوا : بَلَى . يَارَسُولَ اللَّهِ ! قَالَ : ” إِسْبَاغُ الْوُضْوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ ، وَكَثْرَةُ الْخَطَا إِلَى

الْمَسَاجِدِ ، وَإِنْتَظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ ، فَذَلِكُمُ الرِّبَاطُ ، فَذَلِكُمُ الرِّبَاطُ . (مسلم)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабаят кылат:

«Кайсы нерсе менен Алла таала күнөөлөрдү жууп салып, даражаларды жогорулатаарын силерге айтып берейинби? Сахаабалар: «Эй, Алланын Пайгамбары *саллаллааху алайхи ва саллам*! Сөзсүз айтып бериңиз», - деп айтышты. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* айтты: «Көңүл барбаса да, жакшылап даарат алуу, мечитке алыстан басып баруу жана бир намаздан кийин экинчи намазды күтүү. Бул дагы бир түрдүү *Рибаат*. Тагыраак айтканда, бул нерсе чек араларды коргогондой».

27. عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَفْتَتِحُ الصَّلَاةَ بِالتَّكْبِيرِ، وَالْقِرَاءَةِ بِالحَمْدِ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَكَانَ إِذَا رَكَعَ لَمْ يَرْفَعْ رَأْسَهُ وَلَمْ يُصَوِّبْهُ، وَلَكِنْ بَيْنَ ذَلِكَ، وَكَانَ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ لَمْ يَسْجُدْ حَتَّى يَسْتَوِيَ قَائِمًا، وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ لَمْ يَسْجُدْ حَتَّى يَسْتَوِيَ جَالِسًا، قَالَتْ: وَكَانَ يَقُولُ فِي كُلِّ رُكْعَتَيْنِ التَّحِيَّةَ، وَكَانَ يَفْرُشُ رِجْلَهُ الْيُسْرَى وَيَنْصِبُ رِجْلَهُ الْيُمْنَى وَكَانَ يَنْهَى، عَنْ عَقَبِ الشَّيْطَانِ وَكَانَ يَنْهَى أَنْ يَفْتَرِشَ الرَّجُلُ ذِرَاعِيَهُ إِفْتِرَاشَ الْكَلْبِ، وَكَانَ يَخْتِمُ الصَّلَاةَ بِالتَّسْلِيمِ. (مسند احمد)

Азирети Айша *разияллааху анхаа* мындай деп рабаят этет:
«Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* *Такбийр* (Аллааху акбар) деп намазды баштоочу. Анан «Фаатиха» сүрөөсүн окучу. *Рукуга* барганда, башын жогору көтөрчү эмес, ылдый да кылчу эмес, тескерисинче аркасын түз кылчу. *Рукудан* тик туруп, анан *Саждага* барчу. *Саждадан* башын көтөргөн соң, толук отуруп, анан экинчи *Саждага* барчу. Анан экинчи *Рекеттен* кийин *Ташаххудга* отурганда, оң бутун тик кармачу. Ал эми сол бутун жаткырчу. Ошентип, отуруп *Ташаххудду* окучу. Шайтан сыяктуу отуруу, тактап айтканда, согончокторго отурууга тыюу салчу, Ошондой эле *Саждада* күчүк отурганда буттарын сунган сыяктуу колдорун жерге коюп созууга да тыюу салчу. Аягында *Ассалааму алайкум ва рахматуллаах* деп намазды бүтүрчү».

28. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى؟ قَالَ: "الصَّلَاةُ عَلَى وَقْتِهَا"، قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: "بِرُّ الْوَالِدَيْنِ"، قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: "الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ".
(بخاری)

Азирети Абдулла бин Масъуд *разияллааху анху* мындай деп рабаят этет: «Мен Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва салламдан* Алла тааланын алдында эң жагымдуу амал кайсы экендигин сурадым. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Өз убагында намаз окуу», - деп айтты. Мен андан кийин кайсы экенин сурадым. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Ата-энелерге жакшы мамиле кылуу», - деп айтты. Мен андан кийин кайсы экенин сурадым. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Алла таала жолунда жихад кылуу», - деп айтты».

29. عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ، وَاضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرِ سِنِينَ، وَفَرَّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ". (ابوداؤد. مسند احمد)

Азирети Амар бин Шунайиб *разияллааху анху* атасынан, атасы өз атасынан мындай рабят этет:

«Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Силердин балдарыңар жетиге киргенде, аларды намаз окууга буюргула. Анан онго киргенде, намаз окубагандыктары үчүн аларга эскертүү бергиле жана ушул жашта алардын төшөктөрүн бөлүп койгула», - деп айтты».

30. عَنْ فَاطِمَةَ الرَّهْرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ، وَإِذَا خَرَجَ قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ فَضْلِكَ". (مسند احمد)

Азирети Фаатиматуз-Захраа *разияллааху анхаа* мындай деп рабят этет: «Пайгамбарыбыз Мухаммад *саллаллааху алайхи ва саллам* мечитке кирээрде төмөнкү дубаны окучу: «Алланын аты менен, Алланын Элчисине тынчтык болсун! Эй, Раббим! Менин күнөөлөрүмдү кечиргин жана Өз рахмат эшиктеринди мага ачып койгун».

Ошондой эле мечиттен чыгаарда төмөнкү дубаны суроочу: «Алланын аты менен, Алланын элчисине тынчтык болсун! Эй, Раббим! Менин күнөөлөрүмдү кечиргин жана Өз берешендик эшиктеринди мага ачып койгун».

ОРОЗО

31. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصِّيَامَ فَإِنَّهُ لِي، وَأَنَا أَجْزَى بِهِ، وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ، فَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَزُفْتُ وَلَا يَصْحَبُ، فَإِنْ سَاءَ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ. وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ! لَخُلُوفٌ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ، لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا: إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ، وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ. (بخاری)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп рабят кылганын айтат: «Алла таала мындай дейт: адамзаттын бардык амалдары өзү үчүн, ал эми орозосу Мен үчүн. Мен Өзүм ага сыйлык боломун. Алла таала мындай дейт: орозо - калкан. Демек, араңардан бирөөңөр орозо кармаса, ал орой сөз сүйлөбөсүн, ызы-чуу көтөрбөсүн. Эгер кимдир бирөө аны сөксө же аны менен жаңжалдашса, анда ал мен орозодомун деп ага жооп берсин. Мухаммаддын жаны колунда болгон Кудайга касам! Орозо кармаган адамдын оозунун жыты Алла тааланын алдында жыпар жыттан да тазараак жана жагымдуураак. Себеби, ал Алла таала үчүн гана ошондой ахвалга кабылды. Орозо кармаган адам үчүн эки кубаныч бар: биринчиси - ал оозун ачкан учурда болгон кубаныч; экинчиси - ал орозо аркасынан Алла таала менен жолукканда боло турган кубаныч».

32. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: "مَنْ لَمْ يَدْعُ قَوْلَ
الرُّؤُورِ وَالْعَمَلِ بِهِ، فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدْعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ."
(بخاری)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Кимде-ким жалган сүйлөөдөн жана ага амал кылуудан тыйылбаса, анда Алла таала анын ачка болуусуна жана чаңкагандыгына муктаж эмес».

33. عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَغْتَكِفُ الْعَشْرَ الْآخِرَ
مِنْ رَمَضَانَ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ تَعَالَى، ثُمَّ اغْتَكَفَ آزْوَاجُهُ مِنْ بَعْدِهِ.
(بخاری)

Азирети Айша *разияллааху анхаа* мындай деп рабят этет:

«Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* Рамазандын акыркы он күндүгүндө *Эътикааф*¹³та отурчу. Дүйнөдөн кайтканга чейин ушул адатын уланткан. Анан ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*дын ыйык аялдары дагы ушул күндөрдө *Эътикааф* кылышчу».

13. «Отуруу» дегенди билдирет. Алла таалага сыйынуу максатында Рамазан айында акыркы он күнгө мечитте отуруу.

АЖЫЛЫК

34. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: "يَا أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ فَحُجُّوا" فَقَالَ رَجُلٌ: أَكُلَّ عَامٍ؟ يَارَسُولَ اللَّهِ! فَسَكَتَ، حَتَّى قَالَهَا ثَلَاثًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "لَوْ قُلْتُ: نَعَمْ، لَوَجَبْتُ، وَلَمَّا اسْتَطَعْتُمْ، ثُمَّ قَالَ: "ذَرُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ، فَإِنَّمَا هَلَاكٌ مَنِ كَانَ قَبْلَكُمْ بِكَثْرَةِ سَوَالِهِمْ وَاخْتِلَافِهِمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ، فَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ فَأَتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ، وَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَدَعُوهُ". (مسلم)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын бир кайрылуусунда мындай деп айтканын рабает этет:

«Эй, адамдар! Алла таала силерге ажылыкты парыз кылды. Ошондуктан, силер ажылык кылгыла. Ошондо, бир адам: «Эй, Алланын Пайгамбары! Ар жылы ажылыкка баруу зарылбы?» - деп сурады. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* унчукпады. Ал үч жолу суроосун кайталады. Ошондо, ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай жооп берди: «Эгер мен: «Ооба!» - деп жооп бергенимде, ар бир адамга ар жылы ажылык парыз болуп кетмек. Ал эми силер ошондой кыла албайсыңар». Анан мындай айтты: «Мен качанкыга чейин силерди таштасам, ошол кезге чейин силер дагы мени таштап тургула. Керексиз нерселер жөнүндө суроого ач көздөнбөгүлө. Анткени силерден мурунку адамдар өз пайгамбарларына абдан көп суроо берчү. Анан алар буларга кылган насааттарга каршы чыгып, жок болуп кетчү. Мен өзүм силерге кандайдыр бир буйрук бергенимде, күчүнөргө жараша аны аткаргыла, эгер кандайдыр бир нерседен кайтарсам, аны таштагыла».

35. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ حَجَّ لِلَّهِ فَلَمْ يَرْفُتْ وَلَمْ
يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ. (مشكوة)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Кимде-ким Алла таала үчүн ажылык кылса, анан орой сөз сүйлөбөсө жана күнөө иш кылбаса, анда ал аны энеси жаңы төрөгөн күнүндөй таза жана аруу болуп кайтат».

АЛЛА ЖОЛУНДА САРПТОО

36. عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: "إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَادْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ فُتْرَدُ عَلَى فَقَرَائِهِمْ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ. وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حَبَابٌ". (بخارى)

Азирети Муъаз разияллааху анху мындай деп рабает этет:
«Пайгамбар саллаллааху алайхи ва саллам мени бир аймакка аким дайындап жатып, мындай деп насаат кылды: сен Китеп ээлеринин бир коомуна бара жатасың. Аларды эң алгач *Шахаадат келимесине* (Алладан башка кудай жок жана мен Алланын Пайгамбарымын) чакыргын, эгер алар ушул нерсеге макул болсо, анда Алла таала аларга күнү-түнү беш маал намазды парыз кылганын айтып бергин. Эгер алар бул нерсеге да макул болсо, анда Алла таала аларга садага парыз кылганын айткын. Ал (садага) байлардан алынып кедей-муктаждарга берилет. Эгер алар ушуга да макул болсо, анда алардын эң жакшы мал-мүлктөрүнөн колдорунду тыйып тургун жана өзүнө акысыздык кылынган бирөөнүн терс дубасынан сактангын, себеби өзүнө акысыздык кылынган бирөө жана Кудайдын ортосунда эч кандай тоскоолдук болбойт».

37. عَنْ خُرَيْمِ بْنِ فَاتِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَنْفَقَ نَفَقَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ كُتِبَ لَهُ سَبْعُمِائَةٍ ضِعْفٍ.

(ترمذی باب فضل النفقة في سبيل الله)

Азирети Хурайим бин Фаатик *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Кимде-ким бир нерсени Алла жолунда сарп кылса, ага сыйлык катары Алла таала жети жүз эсе көбүрөөк сооп берет».

38. عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ أَبُو طَلْحَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَكْثَرَ الْأَنْصَارِ بِالْمَدِينَةِ مَالًا مِنْ نَخْلٍ وَكَانَ أَحَبَّ أَمْوَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرُخَاءٌ وَكَانَتْ مُسْتَقْبَلَةَ الْمَسْجِدِ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدْخُلُهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٍ قَالَ أَنَسٌ فَلَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ:

﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾، جَاءَ أَبُو طَلْحَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أَلَّ اللَّهُ تَعَالَى أَنْزَلَ عَلَيْكَ ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾، وَإِنْ أَحَبَّ مَالِي إِلَى بَيْرُخَاءٍ وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ تَعَالَى أَرْجُو بَرَّهَا وَذُخْرَهَا عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى، فَضَعَهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ حَيْثُ أَرَاكَ اللَّهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: بَخٍ! ذَلِكَ مَالٌ رَائِحٌ، ذَلِكَ مَالٌ رَائِحٌ، وَقَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ، وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِيِّنَ، فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ: أَفْعَلْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَسَمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَبَنِي عَمِّهِ. (بخاری)

Азирети Анас *разияллааху анху* мындай деп рабаят этет:
«Мединалык ансаардын арасында Азирети Абу Талха *разияллааху анху* Ансаарий абдан бай адам болчу. Анын курма бактары бар болгон. Анын эң жакшысы - «Бейрухаа» аттуу бак болчу. Аны Азирети Абу Талха *разияллааху анху* абдан жактырчу жана ал Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мечитинин маңдайында жакын жерде болчу. Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* көпчүлүк учурда ушул бакка барып, анын таттуу жана жагымдуу суусунан ичип турчу. «Силер өзүңөр жакшы көргөн нерселерден сарптамайынча, эч жакшылыкка жетише албайсыңар» деген аят түшкөндө, Азирети Абу Талха *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын алдына келип, мындай айтты: «Эй, Алланын Пайгамбары! Сизге баланча маанидеги аят түшкөн. Менин мал-мүлкүмдөн мага эң жакканы - «Бейрухаа» багы. Мен аны Алла жолунда садага кыламын жана Алла таала ушул жакшылыгымды кабыл кылып, менин акыреттеги жыйналган жакшылыктарыма кошот деген үмүттөмүн. Сиз муну каалагандай пайдалансаңыз болот». Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай айтты: «Азамат! Азамат! Бул - абдан жакшы жана баалуу мал-мүлк. Абдан пайдалуу. Мен сенин айтканыңды уктум. Мен ушул бакты тууган-туушкандарыңа берип кой деп сунуш кылам. Ошентип, Азирети Талха *разияллааху анху* ошол бакты жакын туугандарына жана агаларынын балдарына бөлүштүрүп берди».

39. عَنْ عَبْدِ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: "إِنَّقُوا

النَّارَ وَلَوْ بِشِقْ تَمْرَةٍ". (بخاری)

Азирети Адий бин Хаатим *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабаят этет:

«Мейли жарым курма берип болсо да, оттон сактангыла».

40. عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: السَّخِيُّ قَرِيبٌ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى قَرِيبٌ مِنَ النَّاسِ قَرِيبٌ مِنَ الْجَنَّةِ بَعِيدٌ مِنَ النَّارِ وَالْبَخِيلُ بَعِيدٌ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى بَعِيدٌ مِنَ النَّاسِ بَعِيدٌ مِنَ الْجَنَّةِ قَرِيبٌ مِنَ النَّارِ وَالْجَاهِلُ السَّخِيُّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنَ الْعَابِدِ الْبَخِيلِ.
(قشيره)

Азирети Айша *разияллааху анхаа* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабает этет:

«Жоомарт Аллага жакын болот, адамдарга да жакын болот, бейишке да жакын болот жана тозоктон алыс болот. Ал эми сараң Алла тааладан алыс болот, адамдардан да алыс болот, бейиштен да алыс болот, бирок тозокко жакын болот. Сабатсыз жоомарт-айкөл ибадат кылуучу сараңдан көрө Алла таалага жагымдуураак болот».

41. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ! أَيُّ الصَّدَقَةِ أَعْظَمُ أَجْرًا قَالَ: أَنْ تَصَدَّقَ وَأَنْتَ صَاحِبُ تَخَشَى الْفَقْرَ وَتَأْمَلُ الْغِنَى وَلَا تَمُهِلْ حَتَّى إِذَا بَلَغْتَ الْحُلُقُومَ قُلْتَ لِلْفُلَانِ كَذَا وَكَذَا وَقَدْ كَانَ لِفُلَانٍ (مشكوة)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* мындай деп рабает кылат:

«Бир киши Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дан: Эй, Алланын Пайгамбары! Сыйлык-сооп жагынан кайсы садага эң чоң садага эсептелет?» - деп сурады. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Ден соолугуң сак болуп, өзүң да муктаж болгон, кедей болуп каламын деп корккон, бай-дөөлөттү болоюн деп каалаган, мөөнөт бербеген, (тактап айтканда, өлүмдү күтүп отура бербей) анан ушул мал-мүлктү баланча жерге сарп кыламын жана ушул мал-мүлкүм баланча мураскериме насип этет деп ойлогон учурда берген садагаң - сыйлык-сооп жагынан эң чоң садага».

АМР БИЛЬ-МАЪРУФ ЖАНА НАХИЙ АНИЛЬ-МУНКАР

(Жакшылыкка үгүттөө жана жаманчылыктан кайтаруу)

42. عَنْ حُذَيْفَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَلَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيُوشِكَنَّ اللَّهُ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ عِنْدِهِ ثُمَّ لَتَدْعُنَّهُ وَلَا يُسْتَجَابَ لَكُمْ". (ترمذی)

Азирети Хузайфа *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Менин жаным карамагында болгон Кудайга касам! Силер жакшылыкка буюргула жана жаманчылыктан кайтаргыла, болбосо Алла таала силерге катуу азап берүүсү мүмкүн. Ошондо силер дуба кыласыңар, бирок алар (дубалар) кабыл алынбайт».

43. عَنْ نُعْمَانَ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "مَثَلُ الْقَائِمِ عَلَى حُدُودِ اللَّهِ وَالْوَاقِعِ فِيهَا كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهْمُوا عَلَى سَفِينَةٍ، فَأَصَابَ بَعْضُهُمْ أَعْلَاهَا وَبَعْضُهُمْ أَسْفَلَهَا، فَكَانَ الَّذِينَ فِي أَسْفَلِهَا إِذَا اسْتَقَوْا مِنَ الْمَاءِ مَرُّوا عَلَى مَنْ فَوْقَهُمْ. فَقَالُوا: لَوْ أَنَّا خَرَقْنَا فِي نَصِيبِنَا خَرْقًا وَلَمْ نُؤَدِ مَنْ فَوْقَنَا، فَإِنْ يَتْرَكُوهُمْ وَمَا ارَّادُوا هَلَكُوا جَمِيعًا، وَإِنْ أَخَذُوا عَلَى أَيْدِيهِمْ نَجَوْا وَنَجَوْا جَمِيعًا". (بخاری)

Азирети Нуъмаан бин Башийр *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят кылат:

«Алла тааланын чек араларын эсепке алган бирөө менен

аларды бузган бирөөнүн мисалы бир кемеден жай алуу максатында кара көтөн таштаган адамдарга окшош. Кээ бирлерге үстүңкү кабаттан орун берилди, айрымдарына астыңкы кабаттан жай берилди. Астыңкы кабаттагылар үстүңкү кабаттан өтүп суу алууга аргасыз болчу. Анан алар: «Биз жөн жерден үстүңкү кабаттагыларды кыйнап жатабыз. Келгиле, биз астыңкы кабатты тешип, андан суу алалы», - деп ойлошту. Эми, эгер үстүңкү кабаттагылар аларды ушул акмакчылыктан кайтарышпаса, анда алардын баары чөгүп кетишет, эгер аларды жаманчылыктан кайтарышса, анда алардын баары аман калышат».

44. عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: "فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ".
(مسلم و بخاری)

Азирети Сахл бин Саъд *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын Азирети Али *разияллааху анху*га төмөнкү насаатты айтканын рабает этет: «Эгер Алла таала сен аркылуу бир адамды туура жолго салып койсо, бул - сен үчүн асыл тукумдуу кызыл төөлөрдөн жакшыраак белек». (Араптарда кызыл төө абдан баалуу мал-мүлк эсептелчү).

45. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: "مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى، كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا، وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ، كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ إِثْمِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ إِثْمِهِمْ شَيْئًا". (مسلم)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Кимдир бирөөнү туура жолго чакыра турган бирөө ага (жакшылыкка) амал кылган адамдар ээлеген соопко тете соопко ээ болот жана алардын сообунан эч нерсе кемитилбейт. Кимдир бирөөнү адашуу жана жаманчылыкка чакыра турган адам дагы ошол жаман иш кылган адам ээлеген күнөөгө тең күнөөгө ээ болот жана анын (күнөө жасаган) күнөөсүнөн эч нерсе кемитилбейт».

46. عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: "يَسْرُؤَا وَلَا تُعْسَرُؤَا وَبَشْرُؤَا وَلَا تَنْفَرُؤَا". (مسلم)

Азирети Анас *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Адамдарга жеңилдиктерди жараткыла, аларга оорчулуктарды пайда кылбагыла. Ошондой эле куш кабар бергиле, аларды үмүтсүз кылбагыла».

47. عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُسَيْنِيِّ جُرْثُومِ بْنِ نَاشِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: إِنْ اللَّهُ تَعَالَى فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُضَيِّعُوهَا، وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا، وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ فَلَا تَنْتَهِكُوهَا وَسَكَتَ عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ غَيْرَ نِسْيَانٍ فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا. (دارقطني)

Абу Саълаба Хушаний Журсум бин Наашир *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабает этет:

«Алла таала айрым парыздарды белгилеген, силер аларды текке кетирбегиле. Ал айрым чек араларды белгилеген, алардан ашпагыла. Ал айрым нерселерди арам деп айткан, аларга жакын барбагыла. Ал кээ бир нерселерди баяндоодо унутуу жолу менен эмес, тескерисинче мээримдүүлүк жана ырайымдуулук жолу менен сүкүт сактады, ошондуктан аларды «чукуп» жүрбөгүлө».

48. عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: إِنْ الْحَلَالَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالرَّاعِي يَزْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلَا! وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى، أَلَا! وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمَهُ، أَلَا! وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً، إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ، فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا! وَهِيَ الْقَلْبُ. (مسلم)

Азирети Нуъмаан бин Башийр *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын уккан:

«Арам жана адал - даана-ачык. Алардын ортосунда көпчүлүк адамдар билбеген айрым шектүү нерселер бар. Ошентип, шектүү нерселерден абайлагандар өз динин жана аброюн коргошту. Ал эми шектүү нерселерге кабылган бирөө арам нерсеге жолугушу же кылмыш иш кылуусу мүмкүн. Анын мисалы тыюу салынган аймакка жакын жерде өз малын оттотуп жүргөн чабанга окшош. Анын малы ошол аймакка кирип кетүүсү толук ыктымал. Карагыла, ар бир падышанын эл кирүүгө тыюу салынган кандайдыр бир корголгон аймагы болот. Билип койгула, Алла тааланын корголгон аймагы - Анын арам кылынган нерселери. Кулак салгыла, адамзаттын денесинде бир эт бөлүгү бар. Ал бөлүк сак жана аман болгондо, бардык дене сак жана чың турат. Ал бузулганда жана ооруп калганда, бүткүл дене ооруп, алсырайт. Жакшылап билгиле, ал эт бөлүгү - адамдын жүрөгү».

49. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: "تُنَكِّحُ الْمَرْأَةَ لِأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا، وَلِحَسَبِهَا، وَلِجَمَالِهَا، وَلِدِينِهَا، فَاطْفُرُ بَذَاتِ الدِّينِ تَرَبُّثٌ يَدَاكَ". (بخارى)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Кандайдыр бир аялга никеленүүнүн төмөнкү төрт эле негизи болушу мүмкүн:

1) Анын мал-мүлкү; 2) Анын үй-бүлөөсү; 3) Анын сулуулугу жана жамалы; 4) Анын дини жана ыймандуулугу. Бирок сен ыймандуу аялды жогору койгун. Алла сени колдосун. (Сага ыйманы бар аял насип этсин)».

50. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلَيْمَةِ، يُدْعَى لَهَا الْأَغْنِيَاءُ، وَيُتْرَكُ الْفُقَرَاءُ، وَمَنْ لَمْ يُجِبِ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ. (بخارى)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Бай-дөөлөттүүлөр эле чакырылган жана кедей-муктаждар чакырылбаган нике той - эң жаман той. Ошондой эле нике тоюна чакырууну кабыл кылбаган бирөө Алла жана Анын Пайгамбарын четке кагат».

51. عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: "أَبْغَضُ الْحَالِلِ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ الطَّلَاقُ". (ابوداود)

Азирети ибни Умар *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Адал жана уруксат берилген нерселердин арасында Алла тааланын алдында эң жагымсыз жана эң жийиркеничтүү нерсе - бул талак. (Тагыраак айтканда, керек болгондо, буга уруксат берилди, бирок Алла таала муну жактырбайт)».

52. عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي". (ابوداؤد)

Азирети Айша *разияллааху анхаа* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Өз үй-бүлөөсү (аялы жана балдары) менен эң жакшы мамиле кылуучу адам - араңардагы эң жакшы киши. Мен өз үй-бүлөмө баарыңардан жакшы мамиле кыламын».

ЖАКШЫ МАМИЛЕ КЫЛУУ

53. عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: "إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ وَأَقْرَبُكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحْسَنُكُمْ أَخْلَاقًا، وَإِنَّ مِنْ أَبْغَضِكُمْ إِلَيَّ وَأَبْعَدِكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الثَّرَثَارُونَ وَالْمُتَشَدِّقُونَ وَالْمُتَفَيِّهُونَ" قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَدْ عَلِمْنَا الثَّرَثَارُونَ وَالْمُتَشَدِّقُونَ فَمَا الْمُتَفَيِّهُونَ؟ قَالَ: "الْمُتَكَبِّرُونَ". (ترمذی)

Азирети Жаабир *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Кыямат күнү араңардагы эң адеп ахлактууңар гана мага эң сүйкүмдүүрөөк жана эң жакыныраак болушат. Ошондой эле араңардагы «сарсаар», тагыраак айтканда, оозуна ээ болбогон, туш келди сүйлөгөндөр, «муташаддик» - ажылдай бергендер, ошондой эле «мутафайхик» - текеберлер мага эң жийиркеничтүүрөөк жана менден алысыраак болушат».

Сахабалар: «Эй, Алланын Пайгамбары! «Сарсаар» жана муташаддик» дегендин маанисин биз билебиз, «мутафайхик» кимге айтылат?» - деп сурашты. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Текебер сөздөрдү сүйлөөчүлөргө айтылат», - деп жооп кылды».

54. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "إِنَّمَا يُعِثُّ لِأَتَمِّ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ". (السنن الكبرى)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Мен эң жогорку адеп-ахлакты толуктаганы жөнөтүлгөнмүн».

55. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: "مَنْ نَفَسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ ، وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ ، وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ تَعَالَى ، يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ ، وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ ، وَغَشِيَتْهُمْ الرَّحْمَةُ ، وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ ، وَمَنْ بَطَأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ". (مسلم)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабаят этет:

«Кимде-ким кандайдыр бир мусулмандын дүйнөлүк кыжаалатын жана оорчулугун алып салса, Алла таала кыямат күнү анын тынчсыздыктарын жана кыйынчылыктарын андан алыстатат. Кимде-ким кандайдыр бир оорчулукка кабылган бирөөгө бейпилдик тартуулса, ага жеңилдик жаратса, Алла таала акыретте ага жеңилдиктерди жаратат. Кимде-ким кандайдыр бир мусулмандын кемчилигин бекитсе, Алла таала акыретте анын күнөөлөрүн бекитет. Өз тууганына жардам берүүгө даяр турган пендеге Алла таала көмөк көрсөтүүгө даяр турат. Илим-билим алуу үчүн чыккан адамга Алла таала бейиш жолун ыңгайлуу кылып коёт. Алла тааланын үйлөрүнүн биринде отуруп, Алла тааланын Китебин окуй турган жана аны окутуу-үйрөтүү иштери менен алектенип турган адамдарга Алла таала бейпилдик жана канааттанууну түшүрөт. Алла тааланын рахматы аларды камтып турат жана аларды

периштелер курчап турушат. Алла таала аларды Өзүнө жакын пенделер катары эстеп турат. Иш аракеттенүүдө жалкоолонгон бирөөнүн илээндилигин анын тукуму жана үй-бүлөсү жоё албайт. Тагыраак айтканда, ал үй-бүлөсүнө таянып бейишке кире албайт».

56. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَقُولُ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ: يَا ابْنِ آدَمَ! مَرِضْتُ فَلَمْ تَعُدْنِي، قَالَ: يَا رَبِّ! كَيْفَ أَعُوذُكَ؟ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ، قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فُلَانًا مَرِضٌ فَلَمْ تَعُدَّهُ، أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوَعَدْتَهُ لَوْجَدْتَنِي عِنْدَهُ، يَا ابْنَ آدَمَ! اسْتَطَعَمْتُكَ فَلَمْ تُطْعِمْنِي، قَالَ: يَا رَبِّ! وَكَيْفَ أُطْعِمُكَ؟ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ، قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّهُ اسْتَطَعَمَكَ عَبْدِي فُلَانٌ فَلَمْ تُطْعِمْهُ؟ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوَأْطَعَمْتَهُ لَوْجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي؟ يَا ابْنَ آدَمَ! اسْتَسْقَيْتَكَ فَلَمْ تَسْقِنِي، قَالَ: يَا رَبِّ! كَيْفَ أَسْقِيكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ، قَالَ: اسْتَسْقَاكَ عَبْدِي فُلَانٌ فَلَمْ تَسْقِهِ، أَمَا إِنَّكَ لَوْ سَقَيْتَهُ وَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي". (مسلم)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Алла таала кыямат күнү мындай дейт: «Эй, адамзат! Мен ооруган элем, сен Мени көргөнү келбедиң». Пенде: «Эй, Парбардигерим! Сен бүтүн ааламдын Раббиси болсоң, кантип ооруп каласың жана кантип Сени көргөнү барат элем?» - деп жооп кылат. Алла таала: «Менин баланча пендемдин ооруганын укпадың беле, ошондо сен аны көргөнү барган

жоксун. Сен билчү эмес белең, эгер сен аны көргөнү барганында, Мени анын жанынан табат элең», - деп айтат. «Эй, адамзат! Мен сенден тамак сураганмын, сен Мага тамак бербедиң». Ошондо адамзат: «Эй, Парбардигерим! Сен бүтүн ааламдардын Раббиси болсоң, Сен тамакка муктаж болбосоң, мен Сени кантип тамактандырат элем?» - деп жооп берет. Алла таала: «Менин баланча пендем сенден тамак сураганын эстедиңби, ошондо сен аны тамактандырган жоксун. Сен билбейсиңби, эгер сен аны тамактандырганыңда, анын сыйлыгын Менден алат элең», - деп айтат. «Эй, адамзат! Мен сенден суу сураган элем, бирок сен Мага суу бербедиң». Адамзат: «Эй, Парбардигерим! Сен гана бүтүн ааламдардын Раббиси болсоң, мен кандайча Сага суу берет элем?» - деп айтат. Ошондо, Алла таала: «Сенден Менин баланча пендем суу сураган эле, бирок сен ага суу ичирген жоксун. Эгер сен ага суу ичиргениңде, анын сыйлыгын Менден алат элең», - деп айтат».

57. قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: "إِنَّكُمْ لَنْ تَسْعَوْا النَّاسَ بِأَمْوَالِكُمْ فَسَعَوْهُمْ بِبَسْطِ
الْوَجْهِ وَحُسْنِ الْخُلُقِ". (رساله قشيره)

Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деп айтты:

«Эгер силер өз мал-мүлкүңөр менен адамдарга жардам бере албасанар, анда эч болбогондо алардын көңүлүн көтөрүү үчүн сылыктык жана кубануу менен, ошондой эле күлүмсүрөп учурашкыла».

МУСУЛМАНДАР АЙЛАНА ЧӨЙРӨСҮ

58. عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: "لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ". (بخارى)

Азирети Анас *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Өзүнө жактырган нерсени башкаларга жактырмайынча эч ким момун боло албайт». Тагыраак айтканда, өзү үчүн рахат-бейпилдик жана жакшылыкты кааласа, анда башкаларга да ошону каалоосу керек».

59. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "يَا أَبَا هُرَيْرَةَ كُنْ وَرِعًا، تَكُنْ أَغْبَدَ النَّاسِ. وَكُنْ قِنَعًا، تَكُنْ أَشْكَرَ النَّاسِ. وَاحِبٌ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ، تَكُنْ مُؤْمِنًا. وَأَحْسَنُ جَوَارَ مَنْ جَاوَرَكَ، تَكُنْ مُسْلِمًا. وَأَقْلَ الضَّحِكِ، فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّحِكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ". (ابن ماجه)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* мындай деп рабят этет: «Бир жолу Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мага карата мындай деди: «Эй, Абу Хурайра! Тагыба болгун, сен эң чоң сыйынуучу болуп каласың. Канааттангын, сен эң чоң шүгүр кылуучу болуп каласың. Өзүнө эмнени жактырсаң, ошону башкаларга жактырсаң, анда нукура момун эсептелесиң. Сага кошуна болгон бирөөгө жакшы кошуна катары мамиле кылгын, ошондо чыныгы жана нукура мусулман эсептелесиң. Катуу күлбөгүн, себеби өтө катуу каткырып күлүү жүрөктү өлтүрүп салат».

60. عَنْ أَبِي يُوسُفَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: "يَا أَيُّهَا النَّاسُ! أَفْشُوا السَّلَامَ وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ وَصَلُّوا الْأَرْحَامَ وَصَلُّوا وَالنَّاسُ نِيَامٌ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ". (ترمذی)

Азирети Абу Юсуф Абдулла бин Салаам *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын уккан:

«Эй, адамдар! Саламды тараткыла. Муктаждарды тамактандыргыла. Өз ара мээримдүү болгула жана адамдар уктап жаткан маалда намаз окугула. Эгер ушундай кылсаңар, анда тынчтык менен бейишке кирип кетесиңер».

61. عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: "إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً فَلَا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الْآخِرِ، حَتَّى تَخْتَلِطُوا بِالنَّاسِ، مِنْ أَجْلِ أَنَّ ذَلِكَ يُحْزِنُهُ". (مسلم)

Азирети ибни Масъуд *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Силер үч киши болсоңор, анда башка адамдарга кошулмайынча араңардагы эки киши өзүнчө шыбырашпасын. Анткени, үчүнчү адам: «Булар менден эмнени жашырып жатышат?» -деп капаланышы мүмкүн.

62. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا عَطَسَ وَضَعَ يَدَهُ أَوْ ثَوْبَهُ عَلَى فِيهِ وَخَفَضَ أَوْ غَضَّ بِهَا صَوْتَهُ شَكَّ الرَّائِيَ.
(ترمذی)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* мындай деп рабят этет:

«Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын төмөнкүдөй адаты бар болчу: ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* чүчкүргөндө, колу же кездеме менен оозун жаап турчу жана колдон келишинче үнүн басчу».

ШҮГҮРЧҮЛҮК ЖАНА ЫРААЗЫЧЫЛЫКТЫ БИЛДИРҮҮ

63. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "مَنْ لَا يَشْكُرِ النَّاسَ لَا يَشْكُرِ اللَّهَ". (ترمذی)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Кимде-ким адамдарга ыраазычылыкты билдирбесе, ал Алла таалага да шүгүрчүлүк кылбайт».

АТА-ЭНЕЛЕРДИ СЫЙЛОО

64. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: "أُمُّكَ"، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: "أُمُّكَ"، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: "أُمُّكَ"، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: "أُمُّكَ". وَفِي رِوَايَةٍ يَارَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَنْ أَحَقُّ بِحُسْنِ الصُّحْبَةِ؟ قَالَ: "أُمُّكَ ثُمَّ أُمُّكَ ثُمَّ أَبَاكَ ثُمَّ أَدْنَاكَ أَدْنَاكَ". (بخارى)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* мындай деп рабаят этет:

«Бир киши Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын алдына келип: «Эй, Алланын Пайгамбары *саллаллааху алайхи ва саллам*! Адамдардын арасынан менин жакшылыгыма эң акылуу ким?» - деп сурады. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Энең!» - деп жооп берди. Ал: «Андан кийин ким?» - деп сурады. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Энең!» - деп айтты. Ал кайрадан: «Андан кийин ким?» - деп сурады. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Энең!» - деп жооп берди. Ал төртүнчү жол: «Андан кийин ким?» - деп сурады. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Энеңден кийин атаң сенин жакшылыгыңа эң акылуу. Андан кийин башкалар өздөрүнүн даражаларына жараша», - деп жооп кылды».

65. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: "رَغِمَ أَنْفٌ، ثُمَّ رَغِمَ أَنْفٌ" مَنْ أَدْرَكَ أَبَوَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ، أَحَدَهُمَا أَوْ كِلَيْهِمَا، فَلَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ". (مسلم)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Анын мурду топурак болсун. (Бул сөздөрдү үч жолу кайталады). Тагыраак айтканда, картайып калган ата-энелерин учуратып, анан аларга кызмат кылып бейишке кире албаган адам катуу жемеге ылайыктуу жана бактысыз адам».

КОШУНАЛАР МЕНЕН ЖАКШЫ МАМИЛЕДЕ БОЛУУ

66. عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِيَنِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُورَّثُهُ.
(بخاری)

Азирети ибни Умар *разияллааху анху* жана Азирети Айша *разияллааху анхаа* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва салламдын* мындай деп айтканын рабает этет:

«Жабрааил кошуналар менен жакшы мамиледе болуума дайыма мага насаат кылып турду. А түгүл ал аны мураскерлер сабына кошуп коёт деп ойлодум».

67. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: "مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُوْذِ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ".
(بخاری)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва салламдын* мындай деп айтканын рабает этет:

«Кимде-ким Алла таала жана акырет күнүнө ыйман келтирсе, тактап айтканда, чыныгы момун болсо, ал кошунасына жамандык кылбасын. Кимде-ким Алла таала жана акырет күнүнө ыйман келтирсе, ал өз коногун сыйласын. Кимде-ким Алла таала жана акырет күнүнө ыйман келтирсе, ал жакшы жана такыба сөздү сүйлөсүн же унчукпасын».

68. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: "وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ،
وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ، وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ"، قِيلَ: مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: الَّذِي
لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ". (بخارى)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Кудайга касам! Ал момун эмес. Кудайга касам, ал момун эмес. Кудайга касам, ал момун эмес». Андан: «Эй, Алланын Пайгамбары! Ким момун эмес?» - деп суралды. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Кимдин кошунасы анын жаманчылыктары жана кокуску «чабуулдарынан» аман болбосо», - деп жооп берди».

АЛСЫЗДАРГА МЭЭРИМДҮҮ БОЛУУ

69. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "رَبِّ أَشْعَثَ
أَغْبَرَ مَذْفُوعٍ بِالْأَبْوَابِ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبْرَهُ". (مسلم)

«Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Көпчүлүк адамдар бар: алардын чачтары чачкын жана чан баскан болот. Тагыраак айтканда, карапайым-жөнөкөй көрүнөт жана босоголордон түртүлүп чыгарылат. Бирок, эгер алар Алла таалага тобокел кылып: «Тигиндей болсун», - деп касам ичишсе, анда Алла таала ошондой кылып коёт».

70. عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: "إِبْغُونِي فِي ضَعْفَائِكُمْ، فَإِنَّمَا تُرْزَقُونَ وَتُنْصَرُونَ بِضَعْفَائِكُمْ".
(ترمذی)

Азирети Абу Дардаа *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дан мындай деп укканын рабят этет:

«Мени алсыздардын арасынан издегиле. Тактап айтканда, мен алар менен бирге турамын. Силер аларга жардам берип, менин ыраазылыгыма татыктуу боло аласыңар. Чынында эле алсыздар жана кедейлер аркасынан гана силерге ырыскы берилет жана силерге көмөк көрсөтүлөт».

КЕЧИРИМДҮҮ БОЛУУ

71. عَنْ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ؛ أَنَّهُ قَالَ: أَفْضَلُ الْفَضَائِلِ أَنْ تَحِلَّ مِنْ قِطْعِكَ، وَتُعْطِيَ مَنْ مَنَعَكَ، وَتَصْفَحَ عَمَّنْ شَتَمَكَ. (مسند احمد)

Азирети Мунааз бин Анас *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Сенден алакасын үзүп алган бирөө менен алака орнотуу, сага бербеген бирөөгө берүү жана сага орой сөз сүйлөгөн бирөөнү кечирүү - эң улуу артыкчылык».

72. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَلَا عَفَا رَجُلٌ عَنْ مَظْلَمَةٍ إِلَّا زَادَهُ اللَّهُ عِزًّا، وَلَا تَوَاضَعَ. (مسند احمد)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Садага берүүдөн мал-мүлк кемибейт. Кимде-ким башкалардын күнөөлөрүн кечирсе, Алла таала ага дагы көбүрөөк сый-урмат тартуу кылат. Бирөөнүн күнөөлөрүн кечирүү менен сый-урмат кемибейт».

73. عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَذْكُرْ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى، فَإِنْ نَسِيَ أَنْ يَذْكُرَ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى فِي أَوَّلِهِ فَلْيَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ." (ترمذی)

Азирети Айша *разияллааху анхаа* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Араңардан бирөөңөр тамак ичээрде Алланын атын айтсын. Тагыраак айтканда, **Бисмиллаахир Рахмаанир Рахийм**ди окусун. Эгер баштаарда эстен чыгарып койсо, анда кайра эстегенде, **Бисмиллаахи аввалаху ва аахираху** деп айтсын».

74. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَكَلَ أَوْ شَرِبَ قَالَ: "الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَجَعَلَنَا مُسْلِمِينَ." (ترمذی)

Азирети Абу Саъийд *разияллааху анху* мындай деп рабят этет:

«Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* тамак ичкен соң же суу ичкенден кийин төмөнкүдөй дубаны окучу: «Бардык мактоо-алкоо бизди тамактандырган жана бизге ичирген, ошондой эле мусулман, тагыраак айтканда, баш ийүүчү кылган Кудайга гана таандык».

КИЙИМ-КЕЧЕК

75. عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَانَا عَنِ الْحَرِيرِ
وَالذَّيْبَاجِ وَالشُّرْبِ فِي آيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَقَالَ: هِيَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا
وَهِيَ لَكُمْ فِي الْآخِرَةِ. (مسلم)

Азирети Хузайфа *разияллааху анху* мындай деп рабят этет:
«Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* жибек жана
жибек кездеме кийүүнү бизге тыюу салган. Ошондой эле алтын
жана күмүш идиштеринде тамактанууну да тыюу салган эле.
Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Бул бул дүйнөдө
башкалар үчүн, ал эми акыретте силер үчүн болот», - деп
айтты».

76. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا
اسْتَجَدَّ ثَوْبًا سَمَّاهُ بِاسْمِهِ عِمَامَةً أَوْ قِمِيصًا أَوْ رِدَاءً، يَقُولُ: "اللَّهُمَّ لَكَ
الْحَمْدُ أَنْتَ كَسَوْتَنِيهِ، وَأَسْأَلُكَ خَيْرَهُ وَخَيْرَ مَا صُنِعَ لَهُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ
شَرِّهِ وَشَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ". (ترمذی)

Азирети Абу Санйид Худрий *разияллааху анху* мындай деп
рабят этет:

«Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* жаңы кийим
кийгенде, селде, көйнөк же жамынчы деп атын атоочу. Анан
мындай айтчу: «Эй, Раббим! Мактоо-алкоо Сага гана таандык.
Сен гана ушул кийимди мага кийдирдиң. Мен ушул кийим
пайдасын Сенден сураймын. Кайсы максат үчүн бул кийим
даяр кылынган болсо, анын жакшылыгын да сураймын.
Ошондой эле ушул кийимдин зыянынан жана кайсы максат
үчүн бул даярдалган болсо, анын жаманчылыгынан Сенин
паананды гана сураймын».

ТАЗАЛЫК ЖАНА АРУУЛУК

77. عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ". (مسلم)

Азирети Абу Маалик Ашъарий *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Тазалык жана аруу жашоо дагы ыймандын бир бөлүгү».

78. عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: "السَّوَاكُ مُطَهَّرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاءٌ لِلرَّبِّ". (نسائي)

Азирети Айша *разияллааху анхаа* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«*Мисваак*¹⁴ - оозду таза кармоочу жана Улуу Парбардигердин ыраазычылыгына татыктуу кылуучу нерсе».

14. Тиштерди тазалоо үчүн колдонулуучу жыгач өсүмдүгү.

КӨРӨ АЛБАСТЫК

79. عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "لَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ! إِخْوَانًا، الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ، التَّقْوَى هُنَا". وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ: "بِحَسَبِ أَمْرِي مَنِ الشَّرُّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ". (مسلم)

Азирети ибни Умар *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Өз ара көрө албастык кылбагыла. Өз ара соодаларыңарды бузбагыла. Өз ара кек сактабагыла жана жүзүңөрдү бурбагыла. Араңардагы бирөөнөр да бирөөнүн соодасынын үстүндө соодалашпасын. Алланын пенделери (жана) бир тууган болгула. Мусулман мусулмандын бир тууганы. Ал ага акысыздык кылбайт, аны кемсинтпейт жана аны кордобойт. Такыба - бул жерде. Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* өз көкүрөгүнө үч жолу ишаарат кылып: «Такыба - ушул жерде», - деп айтты. Бир адам үчүн жетиштүү жаманчылык - анын мусулман тууганын кемсинтүүсү. Ар бир мусулмандын үч нерсеси башка мусулманга арам: анын каны, анын малы мүлкү жана абройу».

80. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: "إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ،
فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ، أَوْ قَالَ الْعُشْبَ".
(ابوداود)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Көрө албастыктан сактангыла, анткени көрө албастык кудум от отун жана чөптү күйгүзгөндөй эле жакшылыктарды күйгүзүп салат».

ТЕКЕБЕРЛИК

81. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: "لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِّنْ كِبَرٍ فَقَالَ رَجُلٌ: إِنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ ثَوْبُهُ حَسَنًا، وَنَعْلُهُ حَسَنَةً. قَالَ: "إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ، الْكِبَرُ: بَطَرُ الْحَقِّ وَغَمَطُ النَّاسِ". (مسلم)

Азирети Абдулла бин Масъуд *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Жүрөгүндө кенедей дагы текеберлик болгон бирөө бейишке кирбейт. Бир киши: «Эй, Алланын Пайгамбары! Адам баласы өзүнө жакшы кийим жана жакшы бут кийим болушун каалайт», - деп сурады. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай айтты: «Алла таала - сулуу жана сулуулукту жактырат. Чынында, адамдын акыйкатты четке кагуусу, адамдарды кемсинтүүсү жана жаман мамиле кылуусу - бул текеберлик».

ЖАЛГАН СҮЙЛӨӨ

82. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "عَلَيْكُمْ بِالصَّدَقِ، فَإِنَّ الصَّدَقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصَّدَقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدْقًا، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَابًا". (مسلم)

Азирети Абдулла *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет:

«Чындыкты бекем кармагыла, себеби чындык жакшылыкка жана жакшылык бейишке алып барат. Дайыма чындыкты сүйлөгөн адам Алла тааланын алдында *Сыддык*¹⁵ деп жазылат. Жалган сүйлөөдөн абайлагыла, анткени жалган баш ийбестик жана күнөөгө алып барат. Баш ийбестик жана күнөө отко алып барат. Дайыма жалган сүйлөгөн адам Алланын алдында *Каззааб*¹⁶ деп жазылат».

83. عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "أَلَا أُنبِئُكُمْ بِكِبَرِ الْكَبَائِرِ؟" قُلْنَا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: "الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ" وَكَانَ مُتَكِّئًا فَجَلَسَ فَقَالَ: "أَلَا وَقَوْلُ الزُّورِ!" فَمَا زَالَ يَكْرُرُهَا حَتَّى قُلْنَا: لَيْتَهُ سَكَتَ. (بخارى)

15. Эң чынчыл адам.

16. Эң жалганчы адам.

Азирети Абу Бакр *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабаят этет:

«Силерге чоң-чоң күнөөлөрдөн кабар берейинби?» Биз: «Эй, Алланын Пайгамбары! Сөзсүз айтып бериңиз», - деп айттык. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деди: «Алла таалага бирөөнү тенештирүү жана ата-энеге баш ийбестик кылуу». Ошол маалда ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* жаздыкка сүйөнө отурган болчу. Туруп отуруп мындай айтты: «Сак болгула! Жалган сүйлөөдөн этият болгула». Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* ушул сөздү ушунчалык кайталады. Биз сүкүт сактоосун тиледик».

ИСЛАМДЫН КЕЙИШТҮҮ АХВАЛЫ

84. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "لَيَأْتِيَنَّ عَلَى أُمَّتِي مَا أَتَى عَلَى بَنِي إِسْرَآئِيلَ حَذَوَالنَّغْلِ بِالنَّغْلِ حَتَّى إِنْ كَانَ مِنْهُمْ مَنْ أَتَى أُمَّهُ عَلَانِيَةً لَكَانَ فِي أُمَّتِي مَنْ يَصْنَعُ ذَلِكَ وَإِنْ بَنَى إِسْرَآئِيلَ تَفَرَّقَتْ عَلَى اثْنَيْنِ وَسَبْعِينَ مِلَّةً، وَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ مِلَّةً كُلُّهُمْ فِي النَّارِ إِلَّا مِلَّةً وَاحِدَةً"، قَالُوا: مَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: "مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي". (ترمذی)

Азирети Абдула бин Умар *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабаят этет:

«Менин үмөтүм дагы Исрааийл балдары туш келген ахвалга туш келет. Алар (ахвал) бир бут кийим экинчи түгөйүнө окшош болгон сыяктуу эле өз ара абдан окшош болот. А түгүл эгер алардын бирөөсү энеси менен ойноштук кылган болсо, менин үмөтүмөн дагы кандайдыр бир ошондой бактысыз чыгып калат. Исрааийл балдары 72 агымга бөлүнүп кетишкен эле, менин үмөтүм 73 агымга бөлүнүп кетет, бирок бир агымдан (жамаат) башкасы тозокко кетишет. Сахаабалар: «Ушул «наажи» - кутулуучу агым кайсы?» - деп сурашты. Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*: «Ал агым менин жана сахаабаларымдын жолуна амал кылган болот».

85. عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يَبْقَى مِنَ الْإِسْلَامِ إِلَّا اسْمُهُ وَلَا يَبْقَى مِنَ الْقُرْآنِ إِلَّا رِسْمُهُ مَسَاجِدُهُمْ عَامِرَةٌ وَهِيَ خَرَابٌ مِنَ الْهُدَى عَلَمَاؤُهُمْ شَرُّ مَنْ تَحْتَ أَيْدِي السَّمَاءِ مِنْ عِنْدِهِمْ تَخْرُجُ الْفِتْنَةُ وَفِيهِمْ تَعَوُّذٌ. (رواه البيهقي في شعب الإيمان؛ مشكوة: كنز العمال)

Азирети Али *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабаят этет: «Жакында ушундай бир доор келет: Исламдын атынан башка эч нерсеси калбайт. Сөздөрүнөн башка Курандын эч нерсеси калбайт. (Тактап айтканда, ага амал кылынбайт). Ошол доордогу адамдардын мечиттери эл көзүнчө абат¹⁷ көрүнөт, бирок хидаяттан бош болот. Алардын аалымдары асмандын астында жашоочу макулуктардын арасында эң жаман болушат. Алардын ичинен фитна-чагымдар чыгат жана ал өздөрүнө кайтат. Тактап айтканда, баардык жаманчылыктардын булагы ошолор болушат».

17. Элдүү.

86. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ نَزَلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْجُمُعَةِ: فَلَمَّا قَرَأَ ﴿وَالْآخِرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ﴾ قَالَ رَجُلٌ: مَنْ هَؤُلَاءِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَلَمْ يُرَاجِعْهُ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى سَأَلَهُ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا قَالَ وَفِينَا سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ قَالَ فَوَضَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَهُ عَلَى سَلْمَانَ ثُمَّ قَالَ: "لَوْ كَانَ الْإِيمَانُ عِنْدَ الثُّرَيَّا لَنَالَهُ رِجَالٌ مِنْ هَؤُلَاءِ". (بخارى)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* мындай деп рабаят этет:

«Биз Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын алдында отурган элек ошондо ага «Аль-Жумуъа» сүрөөсү түштү. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* ушул сүрөөнүн «**ва аахарийна минхум ламмаа йалхакуу бихим**»¹⁸ деген аятын окуп бергенде, бир адам: «Бул сахаабалардын даражасындагы алигиче аларга кошулбаган адамдар кимдер?» - деп сурады. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* ага жооп бербеди. Ал киши үч жолу суроосун кайталаган. Рабаятчы мындай кошумчалайт: «Ошол кезде Азирети Салмаан Фарсий *разияллааху анху* арабызда отурган эле. Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* колун анын желкесине коюп: «Эгер ыйман Сурайага (жылдыз) көтөрүлүп кеткен болсо да, булардын арасынан бир нече адамдар аны кайрадан алып келишет. (Тактап айтканда, бул жерде фарсийлерден чыккан улуу инсандарга «**аахарийн**» деп айтылды. Масийхи Мавъуд ушулардан чыгат жана ага ыйман келтирүүчүлөр сахаабалар даражасына ээ болушат)».

18. «وَالْآخِرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ»

87. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "وَالَّذِي
نَفْسِي بِيَدِهِ لَيُوشِكَنَّ أَنْ يَنْزَلَ فِيكُمْ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا عَدْلًا، فَيَكْسِرَ
الصَّلِيبَ وَيَقْتُلَ الْخَنَزِيرَ، وَيَضَعَ الْحَرْبَ وَيَفِيضَ الْمَالَ حَتَّى لَا يَقْبَلَهُ
أَحَدٌ، حَتَّى تَكُونَ السَّجْدَةُ الْوَاحِدَةُ خَيْرًا مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا". ثُمَّ
يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ: «وَأَقْرَأُوا إِنْ شِئْتُمْ» وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ
بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا». (بخارى)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анху* Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам*дын мындай деп айтканын рабят этет: «Менин жаным колунда болгон Кудайга касам! Жакын арада силерге Марям уулу (тактап айтканда Масийхтин окшошу) түшөт. Дурус чечим чыгаруучу жана адилет ынсап кылуучу болот. Крести сындырат. Чочкону өлтүрөт. Согушка чекит коёт. (Тагыраак айтканда, анын доорунда диний согуштар болбойт). Ошондой эле руханий мал-мүлктү бөлүштүрөт, бирок эч ким аны кабыл албайт. Ошол кезде бир *Сажда* дүйнө жана дүйнөдөгү бардык нерселерден жакшыраак болот. (Тактап айтканда, ал дүнүйөкорлордун доору болот). Абу Хурайра *разияллааху анху* рабят этип мындай айтат:

«Эгер кааласаңар, «**ва иммин ахлил китааби иллаа ла йуьминанна бихий кабла мавтихий ва йавмал кыямати йакууну ьалайхим шахийдан**»¹⁹ деген аятты окуп, андан түшүнсөңөр болот».

88. "أَلَا إِنَّ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ نَبِيٌّ وَلَا رَسُولٌ إِلَّا إِنَّهُ
خَلِيفَتِي فِي أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي أَلَا إِنَّهُ يَقْتُلُ الدَّجَالَ وَيَكْسِرُ الصَّلِيبَ

19. «وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا».

وَيَضَعُ الْجِزْيَةَ وَتَضَعُ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا أَلَا مَنْ أَدْرَكَهَ فَلْيَقْرَأْ عَلَيْهِ السَّلَامَ. (طبرانی الاوسط والصغير)

«Билип койгула, Масийхи Мавъуд жана менин ортомдо эч бир пайгамбар жок. Билип койгула, ал менден кийин менин үмөтүмдө мага *Халифа* болот. Ооба, ал *Дажжаалды* өлтүрөт. Крести сындырат. *Жизяны* токтотот (анткени, диний согуштардын доору жок болот жана өлкөлөр ортосундагы согуштардын ыкма-жолдору өзгөрүп кетет). Билип койгула, Масийхи Мавъудду учураткан адам ага менин саламымды сөзсүз жеткирсин.

89. عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "مَنْ أَدْرَكَ مِنْكُمْ عَيْسَى ابْنَ مَرْيَمَ فَلْيَقْرَأْهُ مِنِّي السَّلَامَ". (درمنثور ص ٢٤٥-٢)

Азирети Анас *разияллааху анхунун* рабаяты боюнча, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деп айткан: «Кимде-ким Масийхи Мавъуд менен жолукса, ал ага менин саламымды жеткирсин».

90. عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "فَإِذَا رَعَيْتُمُوهُ فَبَايَعُوهُ وَلَوْ حَبْوًا عَلَى الثَّلَجِ. فَإِنَّهُ خَلِيفَةُ اللَّهِ، الْمَهْدِيُّ". (ابن ماجه)

Азирети Савбаан *разияллааху анхунун* рабаяты боюнча, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деп айткан: «Силер Махдийди учуратканыңарда, мейли кар кечип эмгектеп барсаңар да, ага *Байъат* кылгыла. Анткени, ал Алланын *Халифасы* жана Махдий».

91. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "كَيْفَ أَنْتُمْ إِذَا نَزَلَ ابْنُ مَرْيَمَ فِيكُمْ وَإِمَامُكُمْ مِنْكُمْ؟" وَفِي رِوَايَةٍ فَأَمُّكُمْ مِنْكُمْ. (بخارى؛ مسند احمد)

Азирети Абу Хурайра *разияллааху анхунун* рабаеты боюнча, Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай деп айткан: «Марям уулу (Масийхтин окшошу) силерге түшкөндө, силердин ахвалыңар канчалык кейиштүү болот. Ал силердин *Имамыңар* силерден болот». Дагы бир рабаетта мындай деп кезигет: ал силердин араңардан болгондуктан силерге имамчылык кызматын өтөйт.

92. عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّ لِمَهْدِيْنَا آيَاتَيْنِ لَمْ تَكُونَا مُنْذُ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَنْكَسِفُ الْقَمَرُ لِأَوَّلِ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ وَيَنْكَسِفُ الشَّمْسُ فِي النِّصْفِ مِنْهُ وَلَمْ تَكُونَا مُنْذُ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ. (سنن دارقطني)

Азирети Мухаммад бин Али *разияллааху анху* алдын-ала кабарга ылайык мындай деп рабает этет: «Биздин Махдийдин чынчылдыгынын эки белги-жышааны бар: ал асман жана жердин жаралганынан бери эч кимдин чынчылдыгы үчүн ошентип ачыкка чыккан эмес: биринчиси, ал чыкканда Рамазан айында ай өзүнүн тутулуу күндөрүнүн биринчисинде (он үчүнчү орозо) тутулат жана күн өзүнүн тутулуу күндөрүнүн ортоңку күндөрүндө (жыйырма сегизинчи орозо) тутулат. Бул эки белги-жышаан асман жана жер жаралганынан бери эч качан ушинтип ачыкка чыккан эмес».

93. عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْأَخْوَصِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي أَنَّهُ شَهِدَ حَجَّةَ الْوَدَاعِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَذَكَرَ وَوَعَظَ ثُمَّ قَالَ: "أَيُّ يَوْمٍ أَحْرَمَ، أَيُّ يَوْمٍ أَحْرَمَ، أَيُّ يَوْمٍ أَحْرَمَ؟" قَالَ: فَقَالَ النَّاسُ: يَوْمُ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: "فَإِنَّ دِمَائَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا، فِي بِلَادِكُمْ هَذَا، فِي شَهْرِكُمْ هَذَا، أَلَا لَا يَجْنِي جَانٍ إِلَّا عَلَى نَفْسِهِ، وَلَا يَجْنِي وَالِدٌ عَلَى وَلَدِهِ، وَلَا وَلَدٌ عَلَى وَالِدِهِ، أَلَا إِنَّ الْمُسْلِمَ أَخُو الْمُسْلِمِ، فَلَيْسَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ إِلَّا مَا أَحَلَّ مِنْ نَفْسِهِ، أَلَا وَإِنَّ كُلَّ رَبٍّ فِي الْجَاهِلِيَّةِ مَوْضُوعٌ، لَكُمْ رُؤُسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ غَيْرَ رَبِّ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَإِنَّهُ مَوْضُوعٌ كُلُّهُ، أَلَا وَإِنَّ كُلَّ دَمٍ كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ مَوْضُوعٌ، وَأَوَّلُ دَمٍ أَضْعُ مِنْ دَمِ الْجَاهِلِيَّةِ دَمُ الْحَارِثِ ابْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، كَانَ مُسْتَرْضَعًا فِي بَنِي لَيْثٍ فَقَتَلْتُهُ هَذِيلٌ. أَلَا وَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا، فَإِنَّمَاهُنَّ عَوَانٍ عِنْدَكُمْ، لَيْسَ تَمْلِكُونَ مِنْهُنَّ شَيْئًا غَيْرَ ذَلِكَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ، فَإِنْ فَعَلْنَ فَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ ضَرْبًا غَيْرَ مُبْرَحٍ، فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا. أَلَا وَإِنَّ لَكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ حَقًّا، وَلِنِسَائِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا، فَأَمَّا حَقُّكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ فَلَا يُؤْطَيْنَ فُرْشَكُمْ مِنْ تَكَرُّهُنَّ.

وَلَا يَأْذَنُ فِي بُيُوتِكُمْ لِمَنْ تَكْرَهُونَ، أَلَا وَإِنَّ حَقَّهُنَّ عَلَيْكُمْ أَنْ تُحْسِنُوا إِلَيْهِنَّ فِي كِسْوَتِهِنَّ وَطَعَامِهِنَّ. - (ترمذی)

Сулайман бин Амар Аль-Ахвас атасынан мындай деп рабает этет: «Атам Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* менен бирге коштошуу ажылыгына катышкан эле. Ушул учурда Пайгамбар *саллаллааху алайхи ва саллам* Алла таалага мактоо айткан соң бир топ насаат кылып, сахаабалардан: «Эң урматтуу күн кайсы?» - деп сурады. Рабаетчынын айтымында, адамдар: «Эй, Алланын Пайгамбары! Улуу ажылык күнү эң урматтуу күн», - деп жооп кылышты. Ал зат *саллаллааху алайхи ва саллам* мындай айтты: «Албетте, силердин каныңар, мал-мүлкүңөр жана ызаатыңар кудум ушул урматтуу күн, шаар жана ай сыяктуу эле урматтуу. Кулак салгыла! Кандайдыр бир акысыздык кылуучу өзүнөн башка эч кимге акысыздык кылбайт. Ошондуктан, эч бир ата уулуна же эч бир уул атасына акысыздык кылбасын.

Дагы кулак салгыла! Мусулман мусулмандын бир тууганы. Ошондуктан, эч бир мусулман үчүн тууганынын бир нерсесин алуусу дурус жана адал эмес. Ооба, эгер анын өзү бир нерсе берсе, анда бул башка кеп.

Дагы уккула! Мен наадандык доордогу бардык сүткорлукту (процент) жок кыламын. Албетте, түпкү мал-мүлкүңөр силердики болот. Силер да аксыздык кылбайсыңар, силерге да акысыздык кылынбайт. Бирок мен Абдул Мутталиб уулу Аббаастын бардык сүткорлуктарын (түпкү мал-мүлкү менен чогуу) жок кыламын. Дагы уккула! Бүгүндөн тартып наадандык доордогу бардык кандардын куну да кечирилди. Эң алгач мен наадандык доордо өлтүрүлгөн абам Абдул Мутталиб уулу Хааристин өчүн кечиремин. Хаарис ымыркай кезинде эле Бану Лайистин Хузайл уруусунун колунан өлтүрүлгөн эле. Билип койгула, аялдарга жакшы мамиле кылгыла, алар силердин карамагыңарда болушат. Алардын үстүндө силердин эч бир эрк-ыктыярыңар жок. Ооба, эгер алар ачыктан-ачык

абийирсиздик кылса, анда бул башка кеп. Эгер алар (аялдар) ошондой кылышса, анда алардын төшөктөрүн бөлүп койгула жана денелик жаза бергиле. Ал жаза айынан алардын денесинде эч кандай так болбошу керек (жеңил гана жаза болушу керек). Эгер алар силерге кулак сала башташса, анда аларга каршы кандайдыр бир жол (шылтоо) издебегиле.

Дагы кулак салгыла! Силердин аялдарыңарга карата болгон укуктарыңардай эле алардын силерге карата укуктары бар. Силердин аялдарыңарга карата болгон укуктарыңар төмөнкү: алар силерге жакпаган адамдар үчүн өз үйлөрүн жасалгалабасын жана силерге жакпаган адамдарга үйлөрүнөргө кирүү үчүн уруксат бербесин. Кулак салгыла! Алардын силерге карата болгон укугу төмөнкүдөй: алардын кийим-кечек жана жеп ичүүлөрү боюнча аларга жакшы мамиле кылгыла».